

PER LA BELLESA DE LA LLAR HUMIL

RECU LL D'ORIENTACIONS

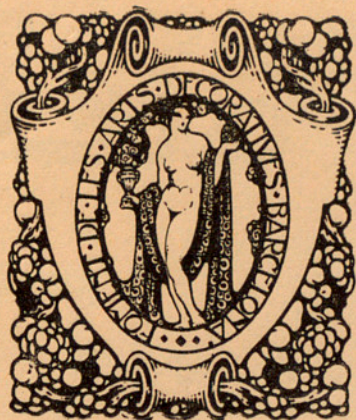
Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Biblioteques

1500450352

FOMENT DE LES ARTS DECORATIVES

PER LA BELLESA DE LA LLAR HUMIL

PER LA BELLESA DE LA LLAR HUMIL

RECUILL D'ORIENTACIONS

EDICIO DEL
FOMENT DE LES ARTS DECORATIVES
CARRER DE MONT-SIO, 5
BARCELONA

R. 12.542

OLIVA DE VILANOVA, IMPRESSOR

CASANOVA, 169

BARCELONA

TELEFON 869-G

TAULA

	<u>PLANES</u>
Portada	3
Taula de matèries i làmines	5
Preus del decorat i amoblament de les habitacions exhibides pel "Foment de les Arts Decoratives" a l'Exposició del Moble	9
Presentació	11
Primeres orientacions : El que s'ha fet a l'estranger i el que ja existeix a Catalunya	15

	<u>LÀMINES</u>
Interior d'una casa modesta holandesa	I
Habitació única d'una caseta de pescadors de Marquen (Holanda)	I
Exposició de la Ciutat - Jardí, 1905. Interior construït per Heal i fills, de Londres	II
Id. Menjadors construïts per Heal i fills, de Londres.	III
Concurs celebrat a Londres l'any 1920. Part d'un menjador	IV
Id. Projecte d'aparador	IV
Id. Projecte de dormitori.	V
Menjador anglès d'inspiració holandesa	V
Dormitori d'estil « colonial », als Estats Units	VI
Menjador d'una llar obrera, als Estats Units	VI
Menjador d'estil « colonial » a Nortamèrica	VII
Interior, a Sant Genís dels Agudells	VIII
Societat de Golf de Barcelona, Pedralbes	IX
Caseta de la Costa de Llevant	IX
Llar del menjador; cà'n Bordoy. Llinàs del Vallès.	X
Part d'un menjador-cuina, « Rocamar », Vilanova i Geltrú	XI

	<u>LÀMINES*</u>	<u>PLANES</u>
Cambra d'estudiant a una casa de pisos de Barcelona . . .	XII	
Tinell del menjador, cà'n Cabanyes. Argentona	XIII	
Armari-escriptori de cà'n Calopa. Argentona	XIV	
Menjador de la casa de Na Mercè Ros, a Tiana	XV	
Casa de marina a Vilanova i Geltrú (Sant Cristòfol) . . .	XVI	

Concurs pel decorat de l'Habitació Humil, convocat pel "Foment de les Arts Decoratives" com a preliminar per l'assistència col·lectiva a l'Exposició Internacional del Moble de Barcelona 17

Projecte d'En Eusebi Busquets — Perspectiva de l'entrada .	XVII
Id. Perspectiva del menjador	XVIII
Id. Perspectiva del dormitori de matrimoni	XIX

Projecte d'En Eusebi Busquets — Detalls del mobiliari :	
1 i 2, de l'entrada	XX
3 i 4, del menjador	XX
5, taula del menjador	XXI
6, penjarrobes de l'entrada	XXI
Plantes	XXI

Projecte d'En Joan Panyella — Alçada del menjador, costat de la llar i el buffet	XXII
Id. Planta del menjador	XXII
Id. Menjador, alçat del pany de paret esquerra . . .	XXIII
Id. Detall de la llàntia de sostre	XXIII
Id. Menjador, alçat del pany de paret de la dreta . .	XXIV
Id. Detall del decorat de vigues i entrevigues	XXIV

Projecte d'En Joan Panyella — Dormitori. Alçat de la paret de fons	XXV
Id. Detall del decorat dels plafons per als llits . . .	XXV

Projecte d'En Josep Fàbregas — Detall de la llar	XXVI
Id. Planta de l'habitació	XXVI
Id. Detall de l'habitació de família	XXVII
Id. Conjunt de l'habitació de família	XXVII
Id. Altre detall de l'habitació de família	XXVIII

Lluís Bonet, arquitecte; A. Badrinas, decorador (projecte 3)	
Plantes i alçat	XXIX
Id. Sala d'estar	XXX

Lluís Bonet, arquitecte; A. Badrinas, decorador (projecte 2)	
Plantes i alçat	XXXI
Id. Detall del dormitori de matrimoni	XXXII
Id. Detall del dormitori de matrimoni	XXXIII
Id. Dormitori bipersonal	XXXIV

Lluís Bonet, arquitecte; A. Badrinas, decorador (projecte 2)

Sala d'estar	XXXV
Id. Sala d'estar	XXXVI
Id. Sala d'estar	XXXVII
Id. Sala d'estar	XXXVIII

Lluís Bonet, arquitecte; A. Badrinas, decorador (projecte 1)

Plantes i alçat	XXXIX
Id. Dormitori de matrimoni	XL
Id. Sala d'estar	XLI
Id. Dormitori de matrimoni	XLII

Projecte d'En Joan Salvà — Menjador.	XLIII
Id. Planta del menjador i col·locació dels mobles.	XLIII
Id. Porta d'entrada al menjador	XLIV
Id. Altre costat del menjador, amb la llibreria i la llar	XLIV

Projecte d'En Joan Salvà — Dormitori. Alçat de la paret

de fons	XLV
Id. Planta del dormitori i col·locació dels mobles.	XLV
Id. Detall del dormitori. Tocador	XLVI
Id. Altres dos detalls del dormitori	XLVI

Projecte d'En Joan Salvà — Menjador.	XLVII
Id. Menjador. (Detall).	XLVII
Id. Detall del menjador	XLVIII
Id. Planta del menjador i col·locació dels mobles.	XLVIII
Id. Altre detall del menjador	XLVIII

Facsimil del tipus de roba del menjador	XLIX
Id. de l'habitació de família	L
Id. del dormitori, dibuix d'En Joan Salvà	LI

L'instal·lació del "Foment de les Arts Decoratives" a l'Exposició del Moble — Dormitori

Id. Menjador	LIII
Id. Altre aspecte del menjador.	LIV
Id. Sala de família	LV
Id. Entrada a la Sala de família pel vestibul	LVI
Id. Escriptori i cadires de l'habitació de família	LVII
Id. Detall del vestibul :	LVIII
	LIX

Text (amb dotze dibuixos a la ploma, de detalls d'amoblament i reixes de jardí, intercalats) 21

SUPLEMENT. — Alçada i plantes del grup de cases en projecte destinades als socis del "Foment de les Arts Decoratives".

PREUS DEL DECORAT I AMOBLAMENT DE LES
HABITACIONS EXHIBIDES PEL
"FOMENT DE LES ARTS DECORATIVES"
A L'EXPOSICIÓ DEL MOBLE

DECORAT	<u>Pessetes</u>
Pintura al tremp del sostre i parets del dormitori, amb les obertures i l'armari a l'oli gris	130'00
Pintura al tremp de sostre i parets del menjador, amb la finestra a l'oli	90'00
Pintura al tremp de sostre i parets de l'habitació de família, amb el finestral a l'oli	90'00

MOBLES DORMITORI

Llit i somier.	180'00
Tres cadires, a trenta pessetes cada una	90'00
Pentinador i sa funda	70'00
Mirall de Tocador.	40'00
Llum del sostre	12'00
Suplements: Cortines de la finestra.	60'00
Cobrellit de cretona	30'00

DE LA SALA DE FAMÍLIA

Moble-escriptori	150'00
Tauleta	45'00
Sofà	95'00
Dos sillons, a quaranta set pessetes i mitja cada un	95'00
Sis cadires, a quinze pessetes cada una	90'00
Llum de peu	36'00
Pantalla	30'00
Suplements: Cortines i montura	85'00
Coixins de les cadires	80'00

DEL MENJADOR

Buffet.	370'00
Taula.	150'00
Banc	95'00
Sis cadires, a vintidós pessetes cada una	132'00
Suplements: Llum de sobre la taula	18'00
Llum de sostre	17'00
Dues cortines.	65'00

TELES

Tapisseria pel menjador, el metre	7'00
Cretona per l'habitació de família, el metre	3'85
Cretona pel dormitori, el metre	1'50

PRESENTACIÓ

« AMARAS TON PROÏSME COM TU MATEIX » DIU LA
 Doctrina, alhora com un manament o com un consell; com un manament, perquè sols obeint-lo pot hom ésser comptat entre els bons cristians i com un consell perquè sols estimant al proïsme i fent obres d'amor envers ell assoleixen la pròpia felicitat els qui saben amarar-se d'aquelles sàvies paraules. Si l'egoisme és xorc i masell, l'amor és sinònim de fecunditat i de durada. Per amor al proïsme han triomfat les empreses més temeràries i s'han enlairat les obres més duradores, aquelles que passen sens mudament d'un segle a l'altre, constituint mudes predicacions.

Doncs també per amor al proïsme s'han creat els conjunts estètics que formen la part més important del present fascicle i s'han pensat les doctrines que en ell s'expliquen, per amor sobretot als desheretats hem treballat, pel nostre amor a la Llar — que ve a ésser per l'home la materialització de la durada, el niu de la família, que continua la nissaga i la fa passar d'un segle a l'altre —, i perquè la llar sigui de tots estimada s'expliquen les maneres d'embellir-la i fer-la més grata als ulls, més estimable.

Aquesta és la transcendència del nostre propòsit, aquesta és la glòria de la nostra tasca.

Els arquitectes i decoradors que han treballat per la llar humil haurien assolit glòria i profit servint el luxe i l'ostentació amb les facilitats

que la riquesa dóna i s'han estimat més la lluita difícil per servir obscurament la causa de la bellesa amb les limitacions que imposen els petits mitjans de la gent feïnera.

Nosaltres, els socis tots del FOMENT DE LES ARTS DECORATIVES també volem afilerar-nos en aquesta croada, i per l'amor sublim de la Llar hem aplegat notícies del què s'és fet i en breu i senzill recull ho oferim, junt amb nostres estudis de ço que es pot fer per ennoblir la llar dels humils, que és també la nostra llar, la caseta dels nostres amors, que ens hostatja des de l'infantesa fins que les parpelles s'ens clouen per sempre.

I amb la casa material, amb les parets que la tanquen i la teulada que l'aixopluga, formen la llar i adquireixen relleu propi i significació d'espiritualitat els mobles que amablement ens surten en el repòs i en el treball, que s'acaben d'emmotllar amb el refrec de les nostres mans i amb el pes dels nostres cossos. En ells deixem escrit el què som i com som; expliquem les nostres pensades i el gust que tenim i, perquè van tan íntimament lligats amb la vida, de la que són confidents i testimonis, mereixen els honors d'ésser enlairats a les més altes regions de l'art, per humils i econòmics que siguin.

Amb la dèria d'aquest ennobliment, d'aquest enlairament dels elements materials de la vida, s'ens presenta una ocasió magnífica de fer acte de proselitisme, de convertir en actual i candent aquest tema, que és per als socis del FOMENT DE LES ARTS DECORATIVES una obsessió de sempre: l'estructura i l'ornamentació de la llar humil.

L'ocasió a què ens referim, el fet transcendental dins de la vida de Barcelona, a la que du més gran aportació de refinament, és l'«Exposició del Moble i Decoració d'Interiors». Calia que la nostra entitat hi figurés i encara d'una manera significada, calia que la nostra entitat pogués exhibir-hi quelcom que significués una orientació, casi estem per dir, un apostolat, i la secció més indicada, el camí més escaient era el «Concurs de l'habitació humil» que els organitzadors de l'Exposició tan encertadament convocaren.

Demanàvem, per pendre part en aquest concurs, una gran dosi d'abnegació als nostres companys: s'havien de girar d'esquena al lluïment personal i al profit immediat i, en part, s'havia de renunciar també a l'esplai de la pròpia inventiva, per sotmetre's a les limitacions econòmiques del tema i també per lligar-se a una col·laboració total. Sols en aquesta forma podien arribar a fructífera saó les nostres orientacions, sols

així podien ajudar a resoldre qualque difícil problema vivent. Per això, un cop decidida l'aportació del FOMENT ens vàrem entregar de ple a l'estudi d'un tema tan simpàtic, tan mereixedor d'interès i, malgrat tot, quasi completament oblidat.

Els resultats d'aquest estudi, els fruits de nostre treball, heu's-els aquí, a les planes que seguiran.

Primer hi ha el què s'és fet fora de casa, sigui per l'iniciativa i els medis dels particulars, sigui en un dels pocs concursos cridats amb el mateix fi, seguit d'algunes mostres de llar catalana, aspectes parcials d'aquestes casetes modestes que arreceren l'existència tranquil·la d'alguna família del camp o de la costa. Després donem, amb més detall, el resultat de nostre concurs, ordenant els projectes en ordre de menor a major mèrit, segons l'honorat jutge del Jurat, advertint que el seu criteri, com és natural, tant s'ha fonamentat en l'aspecte artístic com en les facilitats materials en ordre a l'execució o, dit ben clarament, en el factor econòmic.

El bon llegidor veurà que la llevor ha germinat: en un camp que per a la bellesa era erm del tot, s'hi enlaira ja quelcom de fresc i de vibrant, perquè la tasca orientadora que ha fet néixer aquest quelcom, reflexat en les planes de nostre llibret, és una tasca d'amor, que tendeix a servir la cultura de nostre poble i el seu benestar material, més encara, a convertir aquest benestar en element de cultura.

Si verdaderament ha servit aquest ideal, si ha conseguit un cop més posar la matèria al servei de l'espiritualitat, amb la publicació d'aquest llibret s'haurà complert el propòsit del

FOMENT DE LES ARTS DECORATIVES

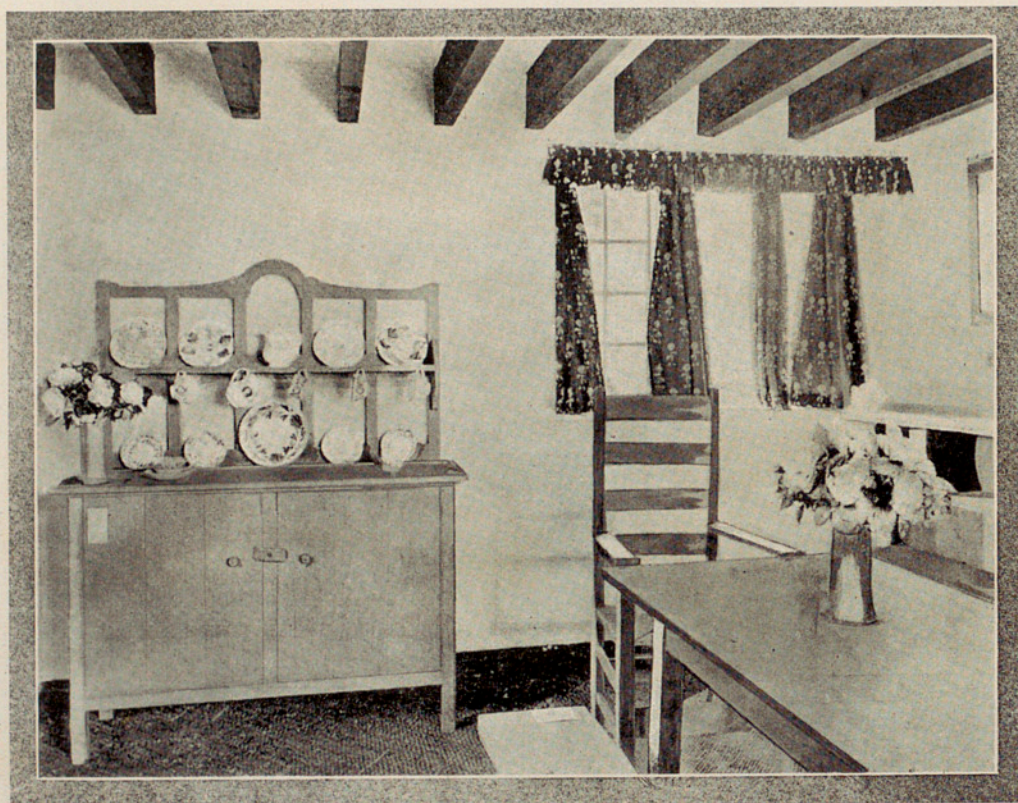
PRIMERES ORIENTACIONS
EL QUE S'HA FET A L'ESTRANGER
I EL QUE JA EXISTEIX
A CATALUNYA

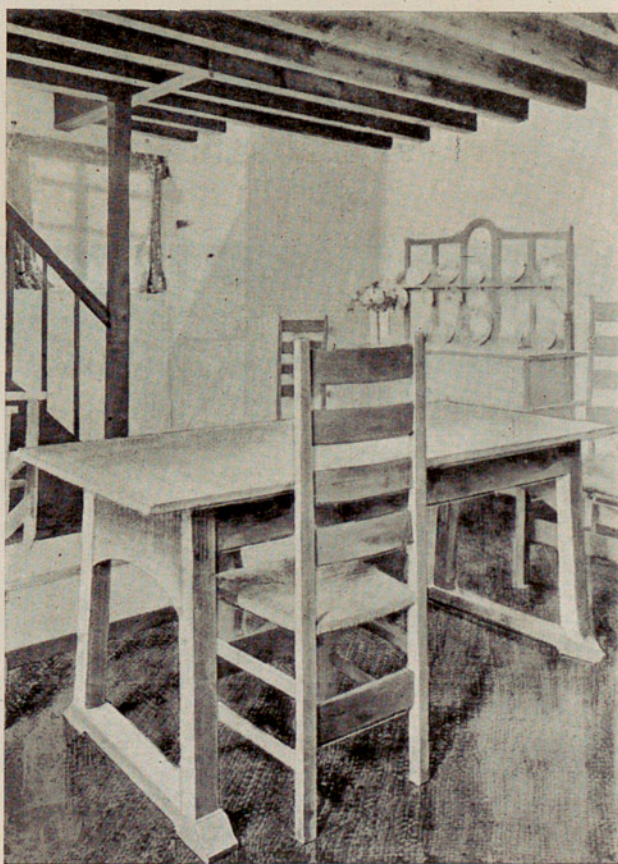
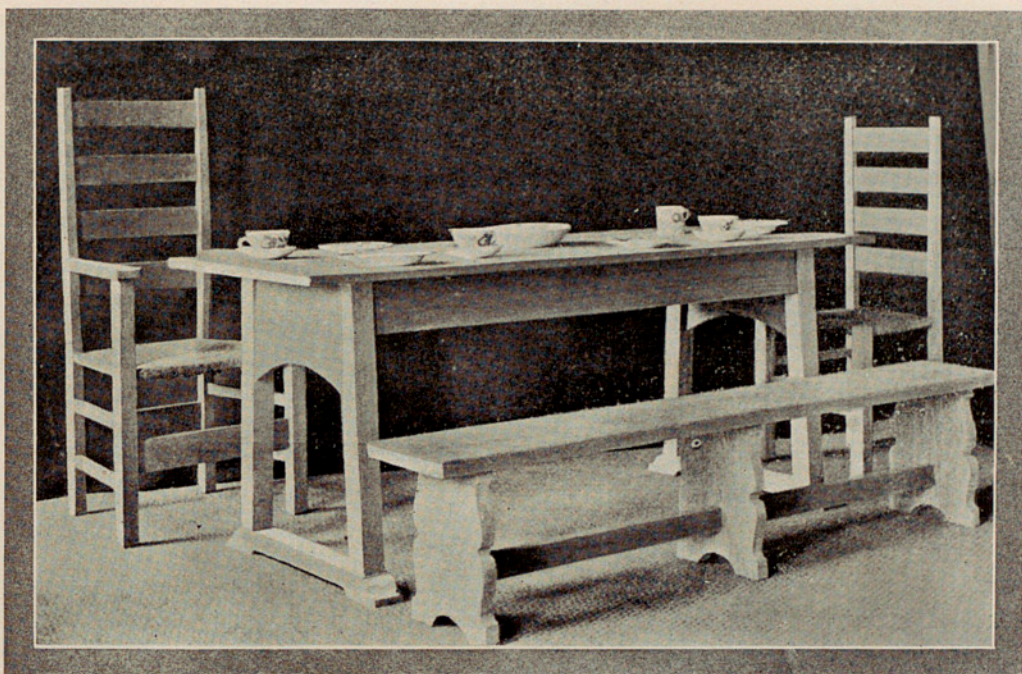
Interior d'una casa modesta holandesa (d'un dibuix en colors).

Habitació única d'una caseta de pescadors de Marken (Holanda), decorada amb la vaixel·la ben disposada per les parets (de fotografia).

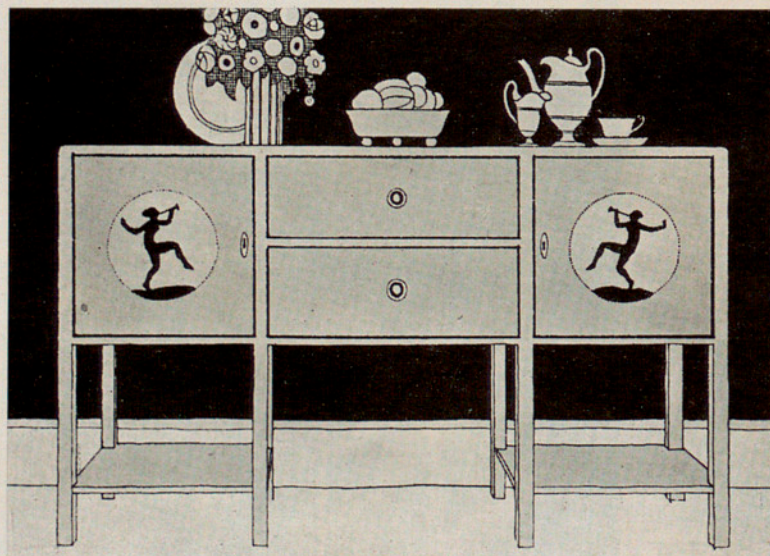
Interior d'una casa humil anglesa construït per Heal i fills, de Londres.
Exposició de la Ciutat-Jardi, 1905.

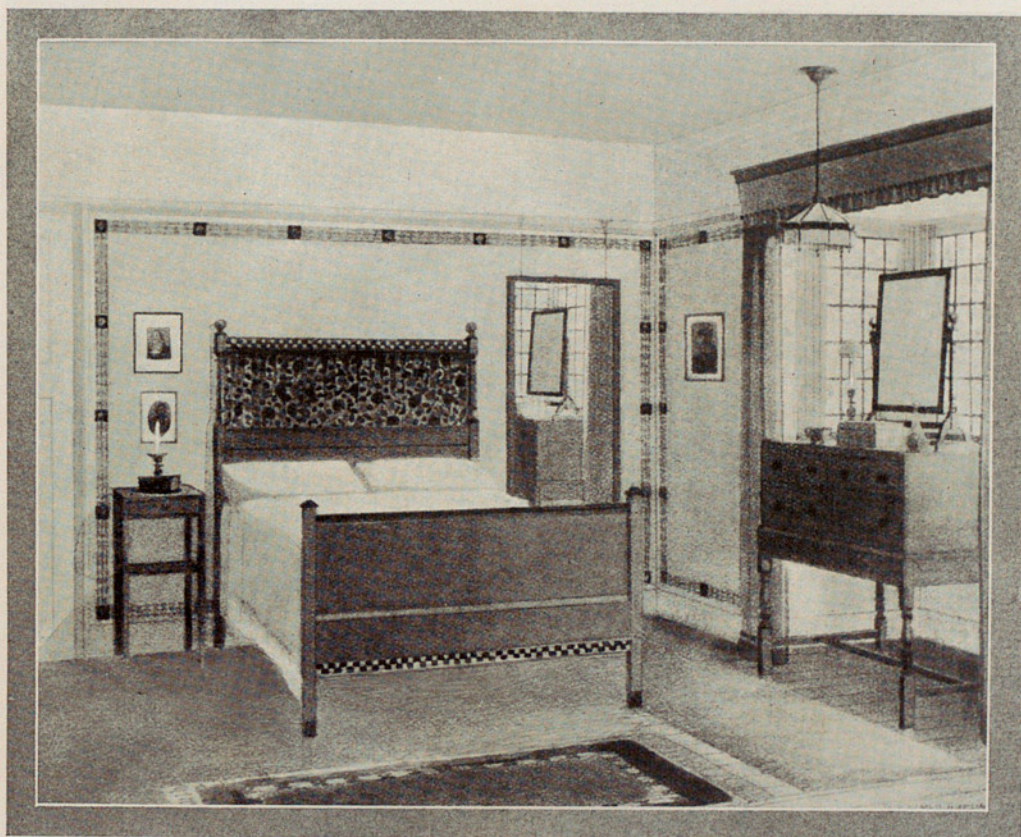
Detalls de menjadors per una casa
humil anglesa construïts per Heal
i fills, de Londres. Exposició de la
Ciutat-Jardí, 1905.

Part d'un menjador. Concurs de decorat i amoblament per la casa modesta, celebrat a Londres l'any 1920.

Projecte d'aparador. Concurs de decorat i amoblament per la casa modesta, celebrat a Londres l'any 1920.

Projecte de dormitori. Concurs de decorat i amoblament per la casa modesta, celebrat a Londres l'any 1920.

Menjador anglès modern d'inspiració holandesa, amb la vaixella exhibida com a element decoratiu.

Dormitori d'estil «colonial» i menjador d'una llar obrera, als Estats Units.

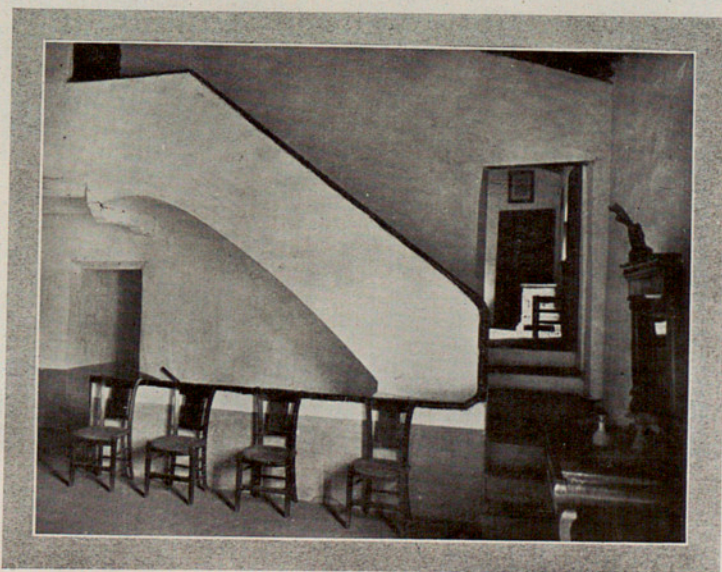
Menjador d'estil «colonial», a Nortamèrica.

Interior d'una casa a Sant Genís dels Agudells. Barcelona.

Caseta de la Societat de Golf de Barcelona, a Pedralbes.

Vestíbul i escala a una caseta de la Costa de Llevant.

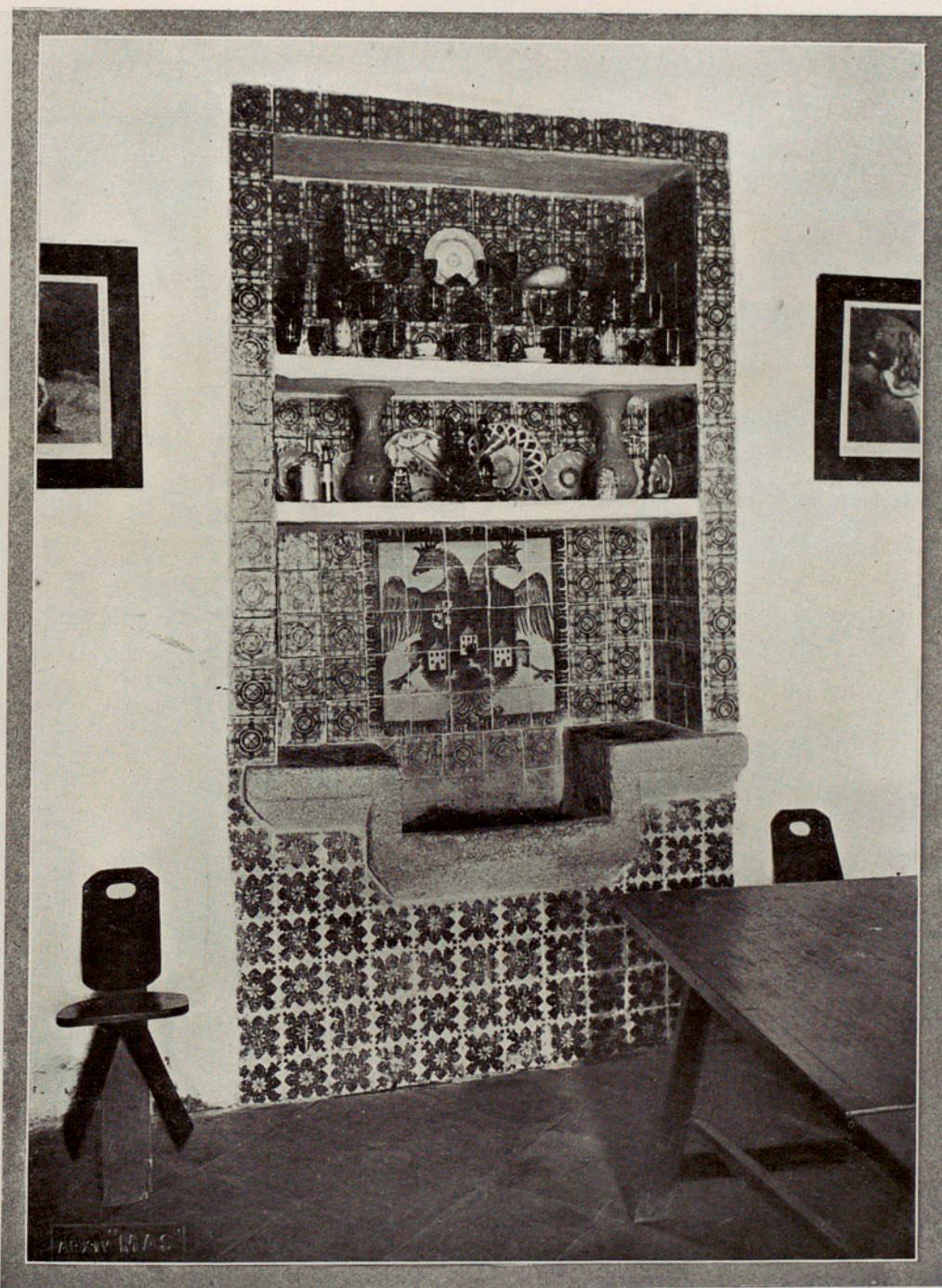
Llar de menjador; câ'n Bordoy. Llinàs del Vallès. Barcelona.

Part d'un menjador-cuina, «Rocamar», Vilanova i Geltrú.

Interior d'una cambra d'estudiant a una casa de pisos de Barcelona.

Tinell del menjador, cà'n Cabanyes. Argentona.

Armari-escritori de că'n Calopa. Argentina.

Menjador de la casa de Na Mercè Ros, a Tiana, decorat per la Sra. Ros.

Menjador d'una casa de marina a Vilanova i Geltrú. (Sant Cristòfol)

CONCURS
PEL DECORAT DE L'HABITACIÓ HUMIL
CONVOCAT PEL
"FOMENT DE LES ARTS DECORATIVES"
COM A PRELIMINAR
PER L'ASSISTÈNCIA COL·LECTIVA A
L'EXPOSICIÓ INTERNACIONAL DEL MOBLE
DE
BARCELONA

EUSEBI BUSQUETS

Projecte de casa amb baixos i un pis

JOAN PANYELLA

Projecte de menjador — Projecte de dormitori

JOSEP FÀBREGAS

Projecte d'un pis sense corredor

LLUIS BONET, arquitecte - A. BADRINAS, decorador

Tres projectes de casetes humils

JOAN SALVÀ

Projectes de menjador i de dormitori

Projecte d'En Eusebi Busquets. — Perspectiva de l'entrada.

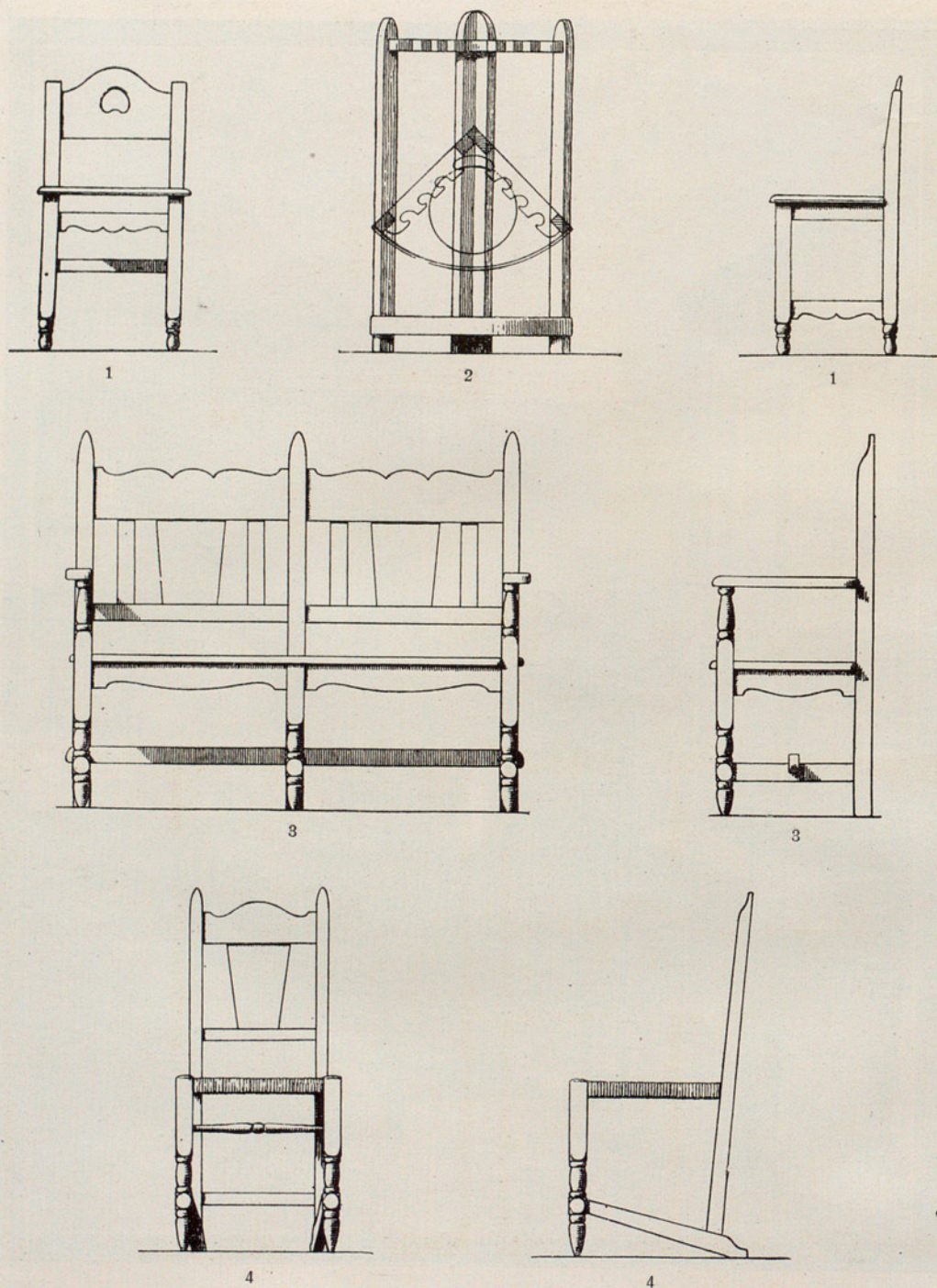
XVII

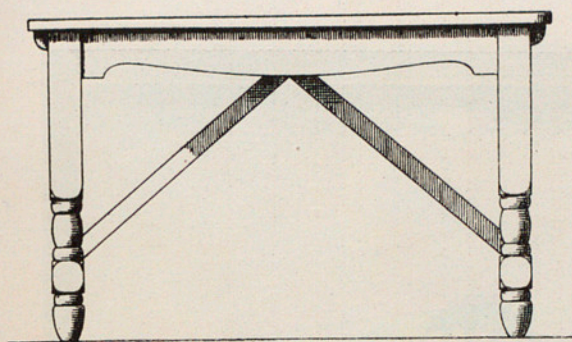
Projecte d'En Eusebi Busquets. — Perspectiva del menjador.

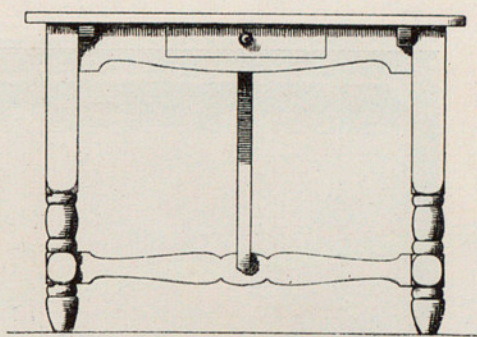
Projecte d'En Eusebi Busquets. — Perspectiva del dormitori de matrimoni.

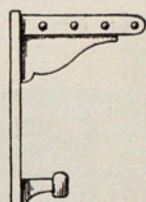
Projecte d'En Eusebi Busquets. — Detalls del mobiliari : 1 y 2, de l'entrada; 3 i 4, del menjador.

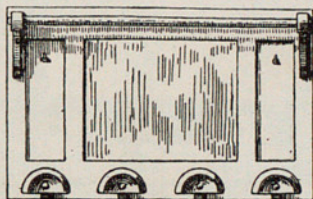
5

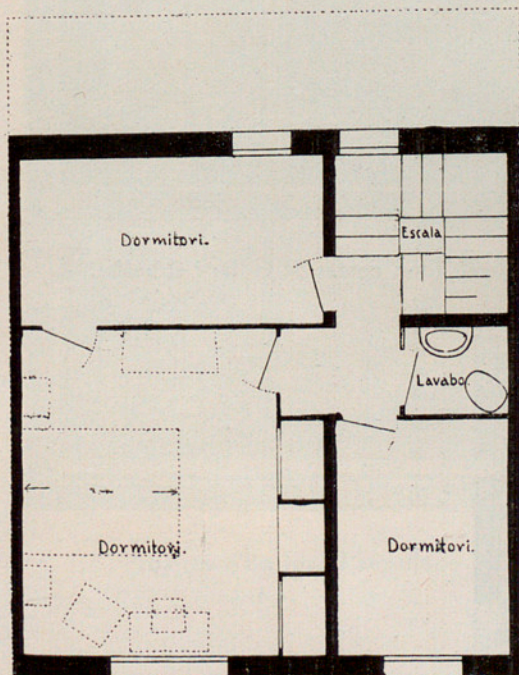
5

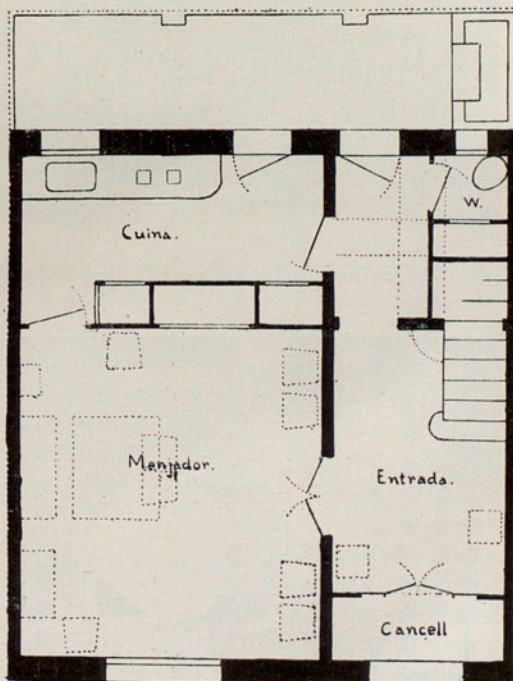
6

6

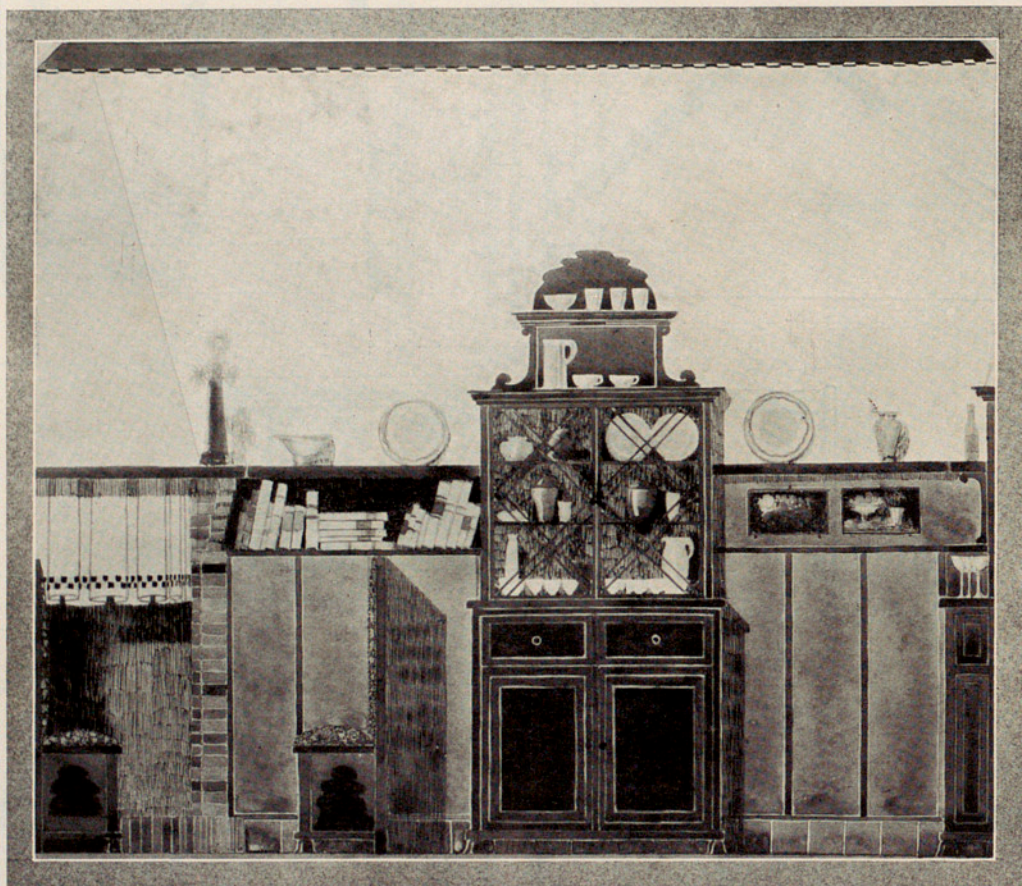

PLANTA BAIXA

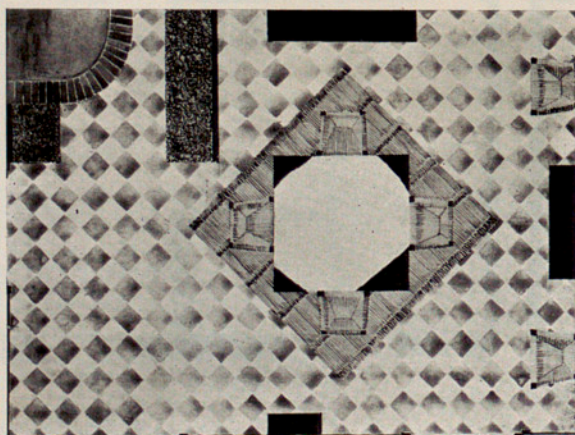

PIS

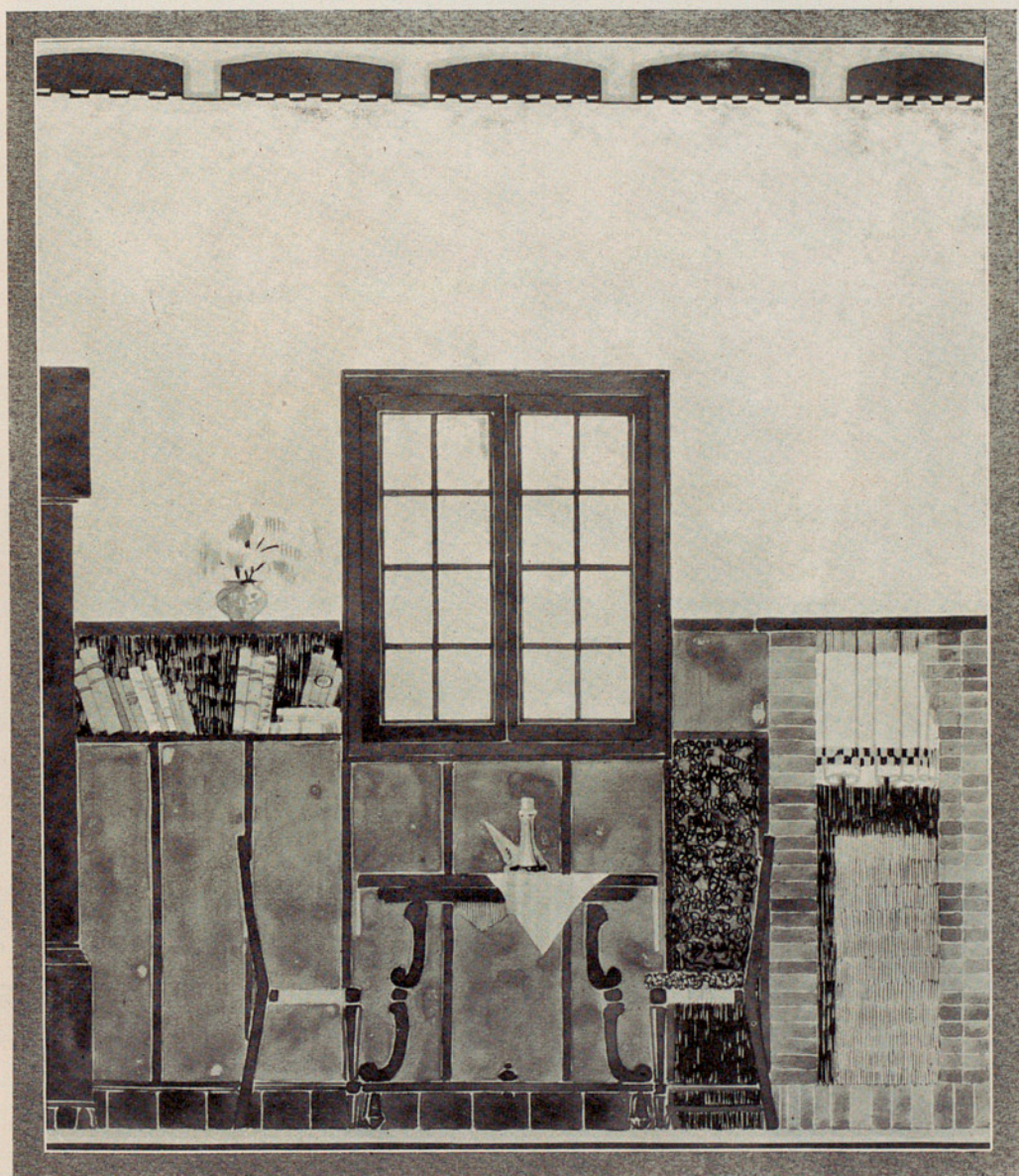
Projecte d'En Eusebi Busquets. — Detalls del mobiliari: 5, taula del menjador;
6, penjarrobes de l'entrada. Plantes.

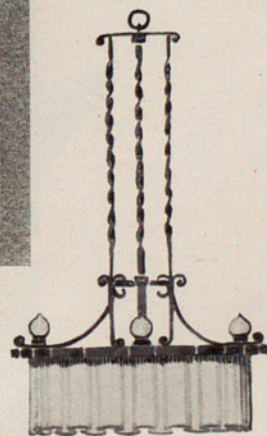
Projecte d'En Joan Panyella. — Alçada del menjador, costat de la llar i el buffet.

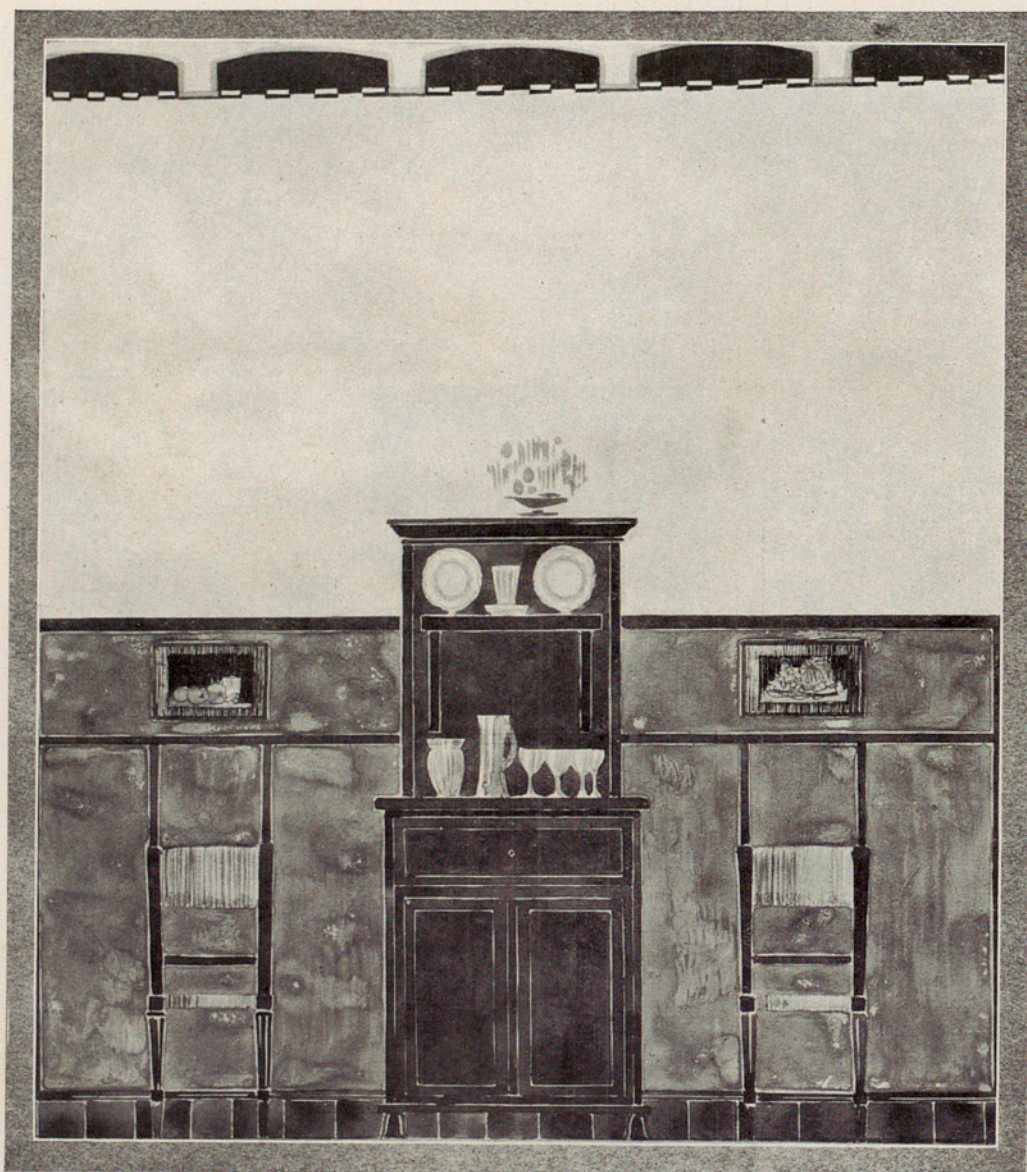
Projecte d'En Joan Panyella.
Planta del menjador.

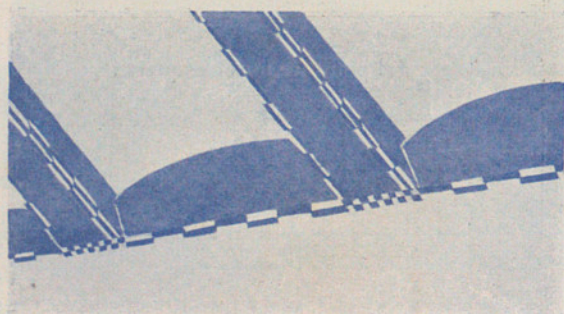
Projecte d'En Joan Panyella. — Menjador, alçat del pany de paret esquerra.

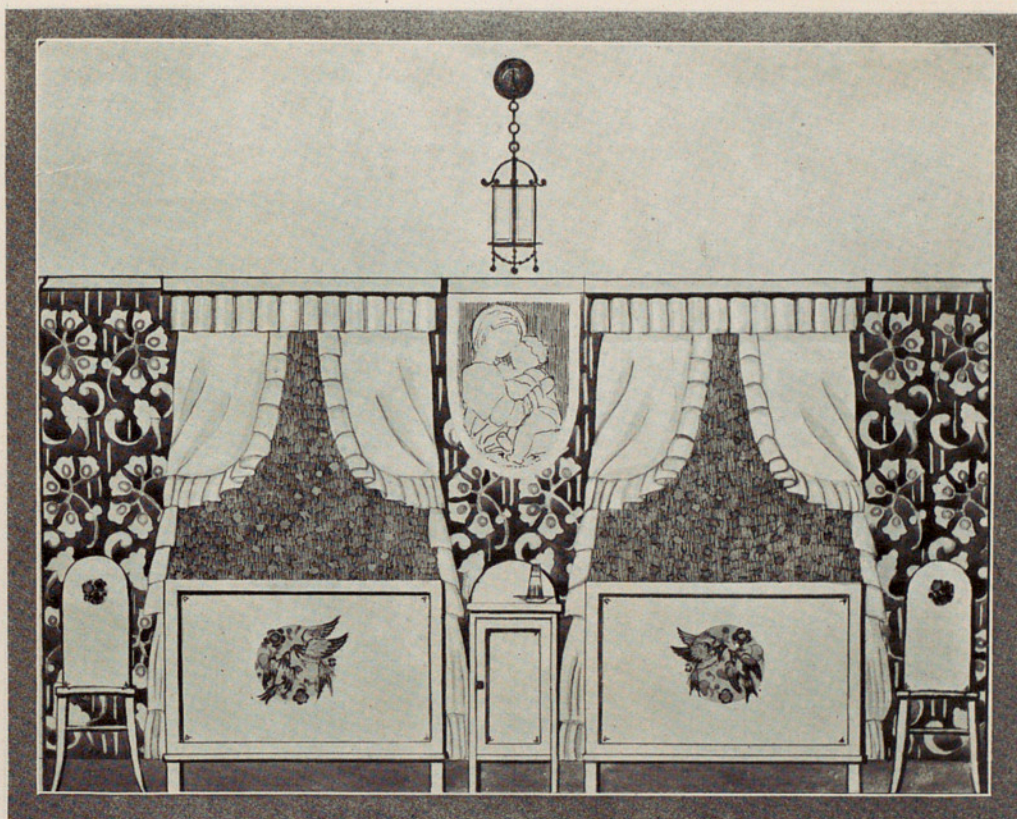
Projecte d'En Joan Panyella. — Detall de la llàntia de sostre.

Projecte d'En Joan Panyella.
Menjador.
Alçat del pany de paret de la dreta.

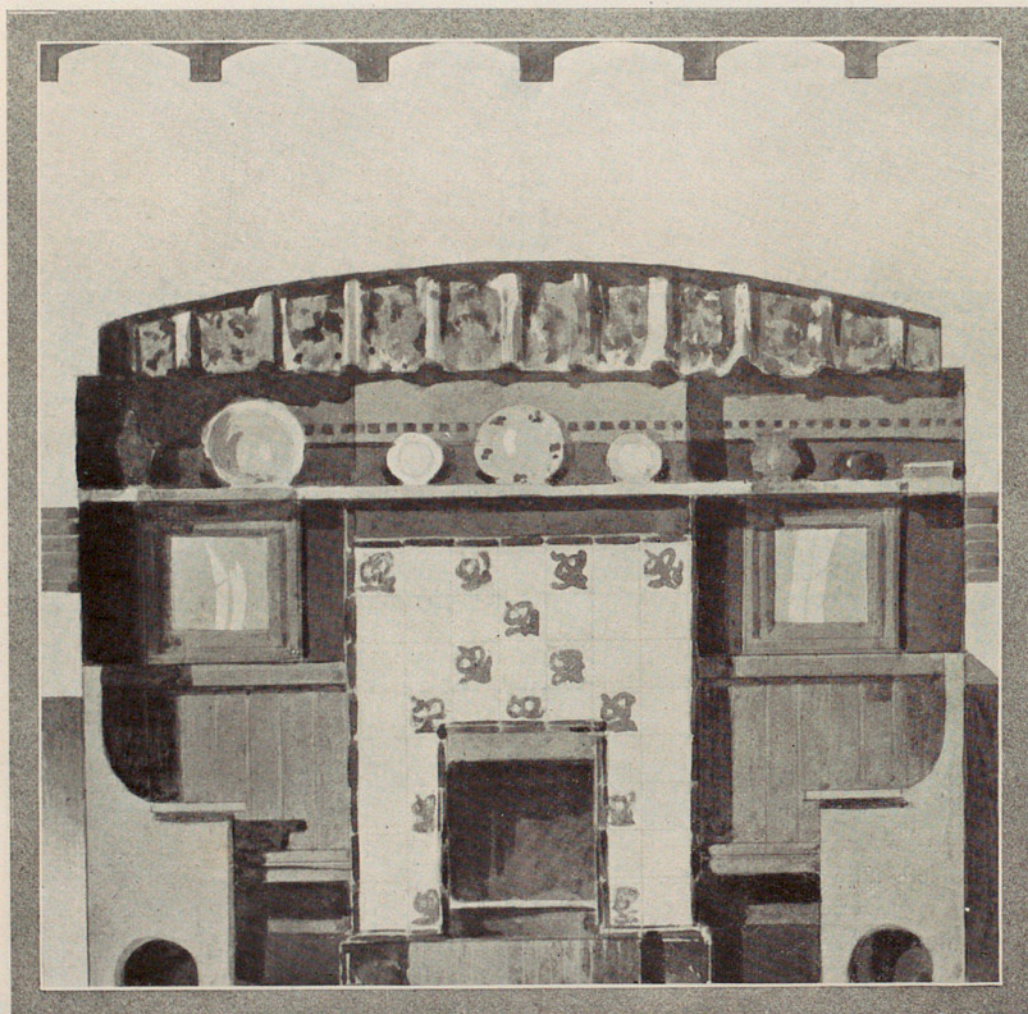
Detall del decorat
de vigues i entrevigues.

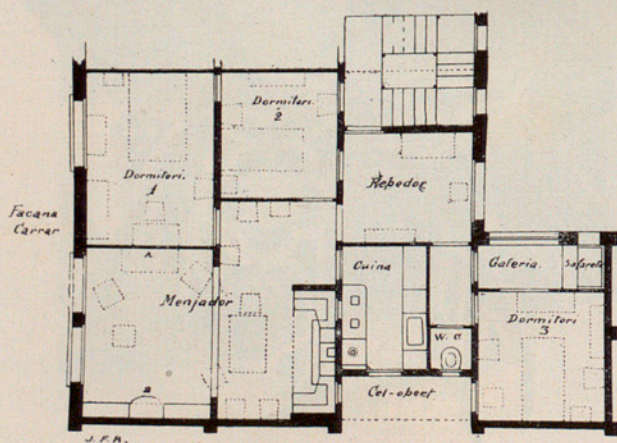
Projecte d'En Joan Panyella.
Dormitori.
Alçat de la paret del fons.

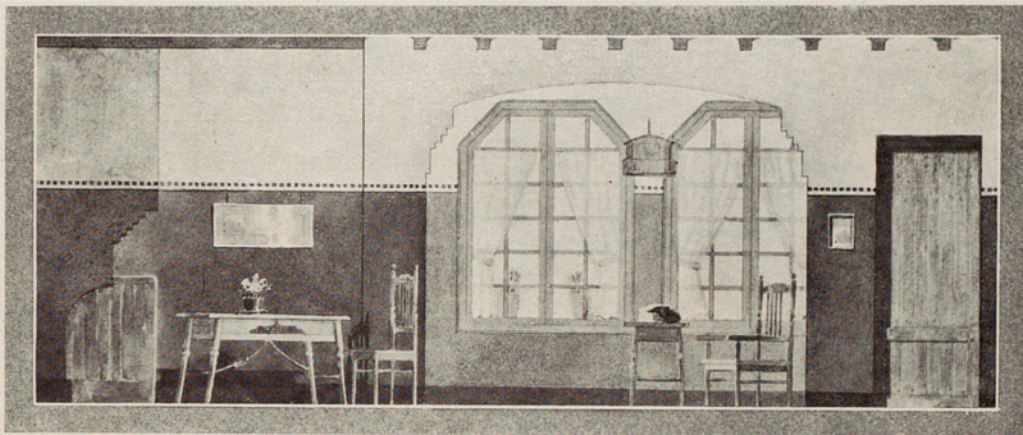
Projecte d'En Joan Panyella.
Detall del decorat dels plafons
per als llits.

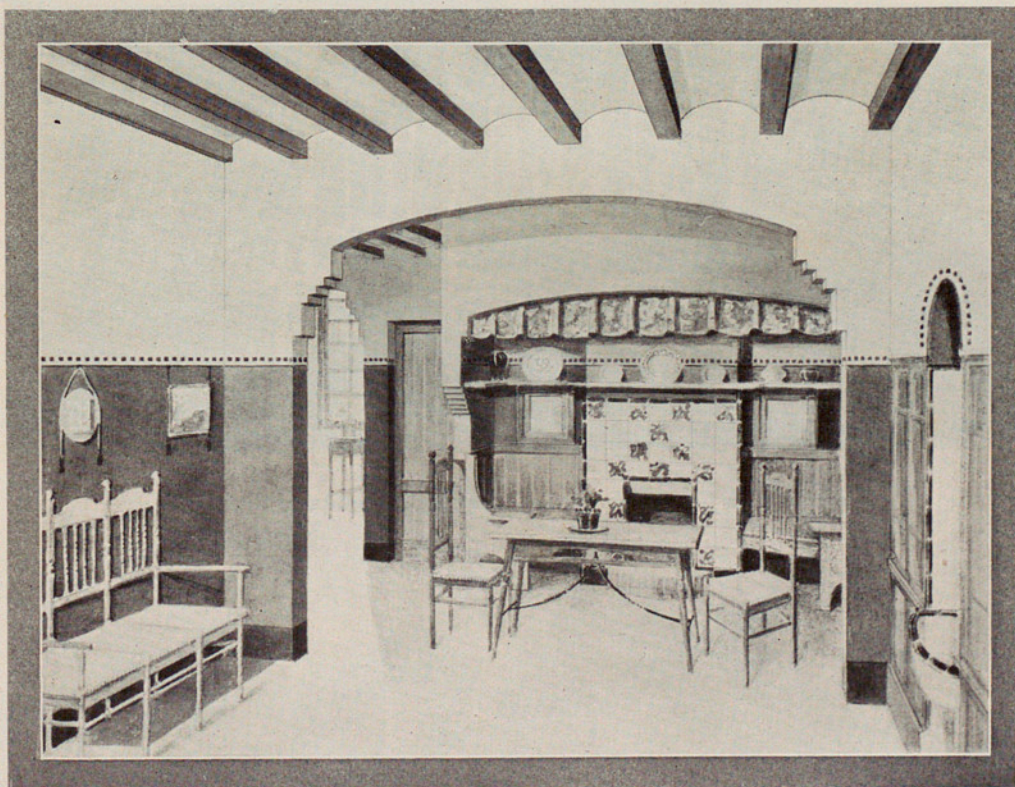
Projecte d'En Josep Fàbregas
Detall de la llar (habitació de família).

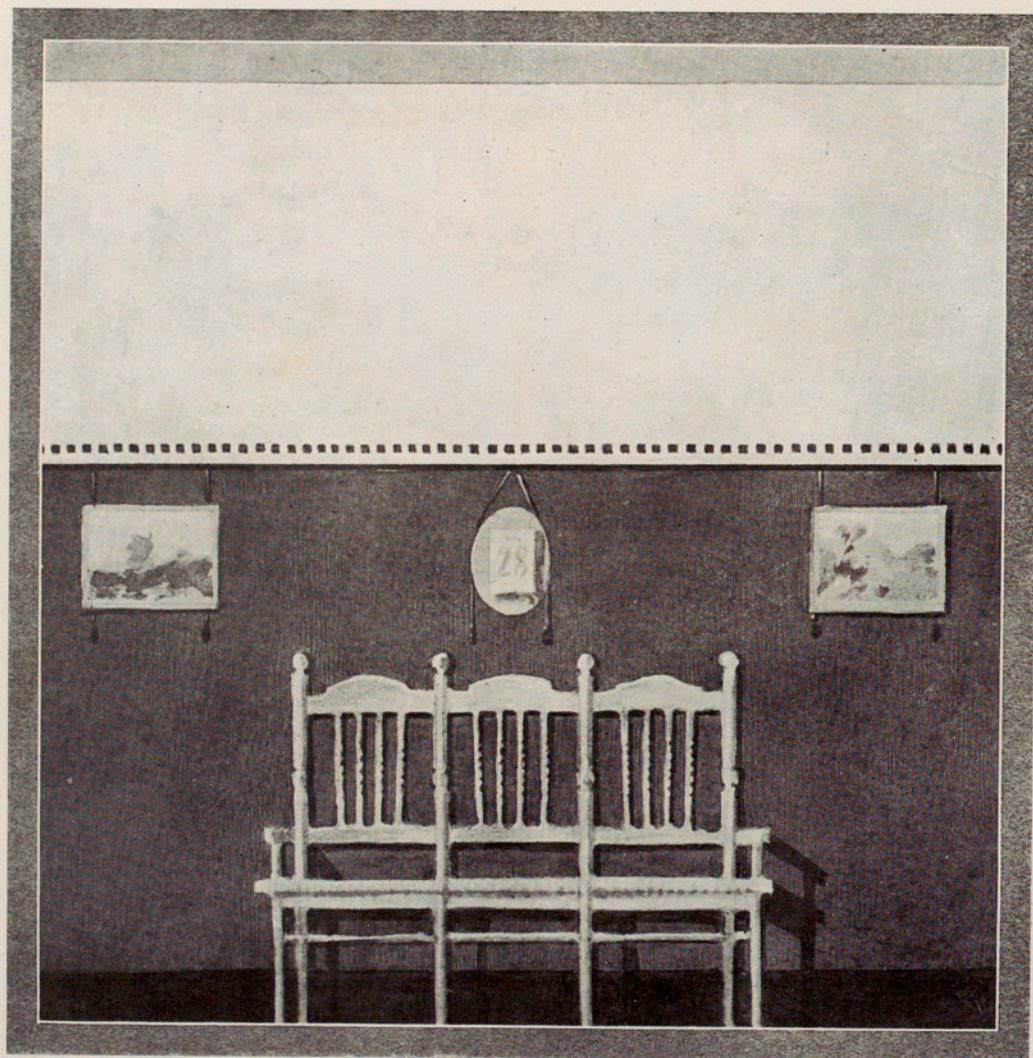
Projecte d'En Josep Fàbregas.
Planta de l'habitació.

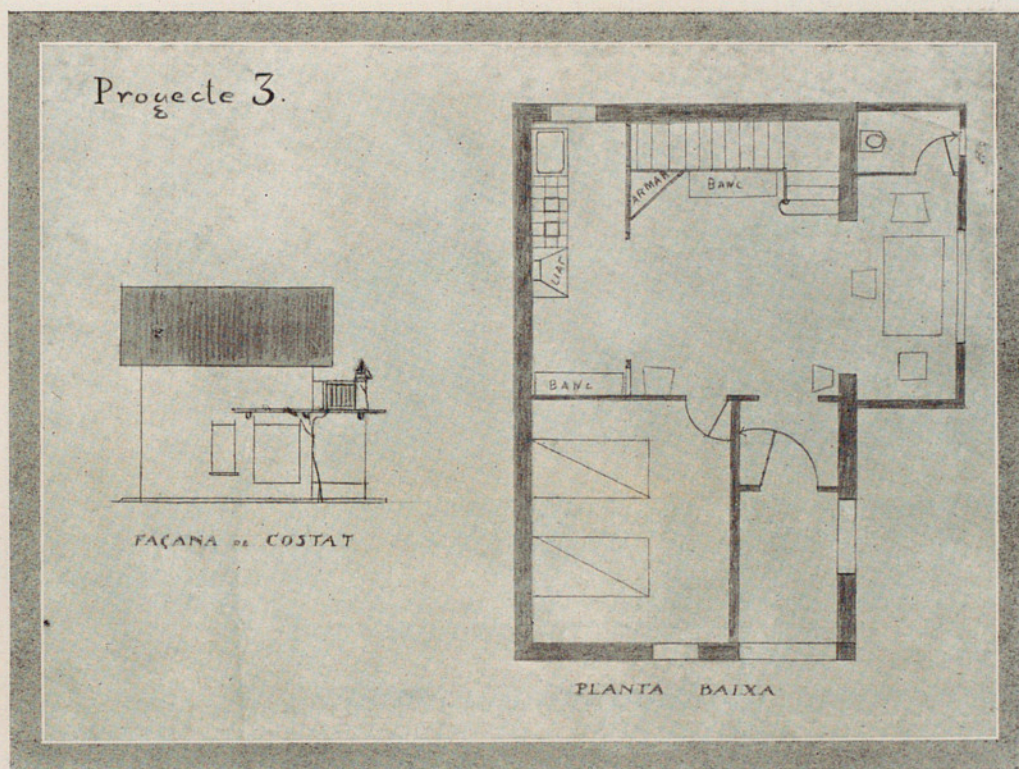
Projecte d'En Josep Fàbregas. — Detall de l'habitació de família.
Alçat de la paret del costat del carrer.

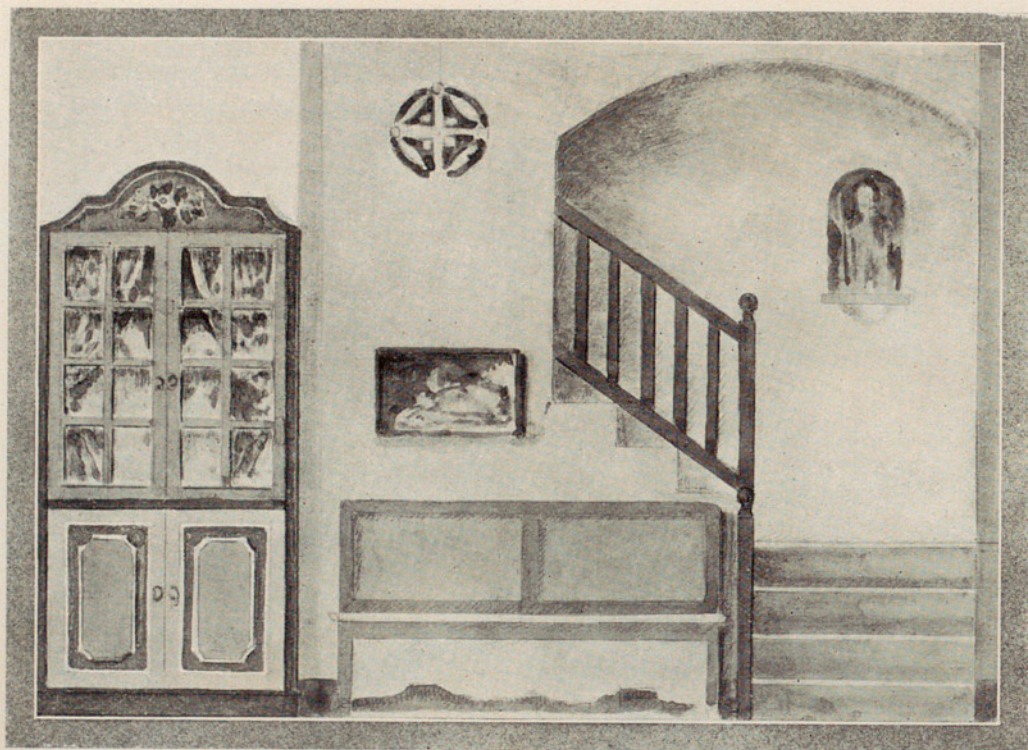
Projecte d'En Josep Fàbregas. — Conjunt de l'habitació de família. Perspectiva.

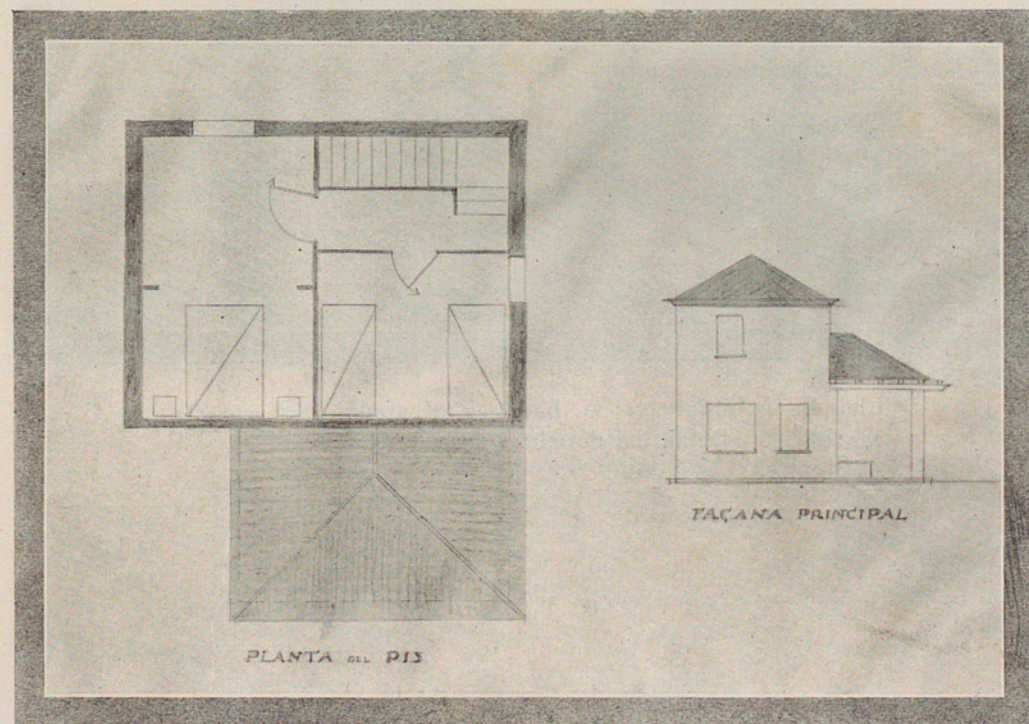
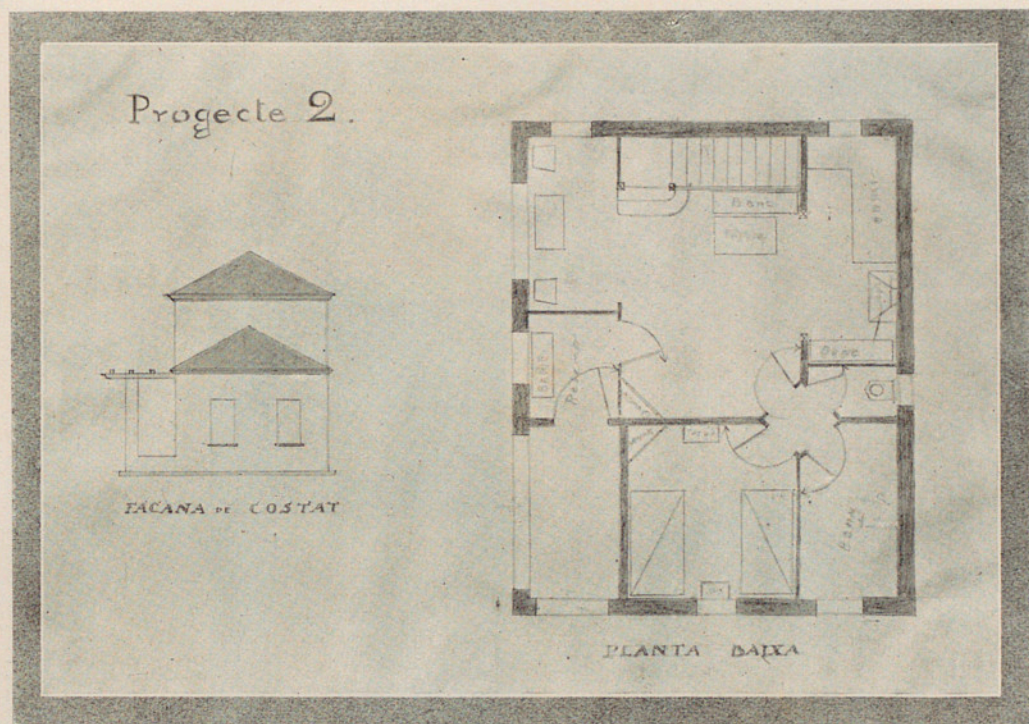
Projecte d'En Josep Fàbregas. — Detall de l'habitació de família.

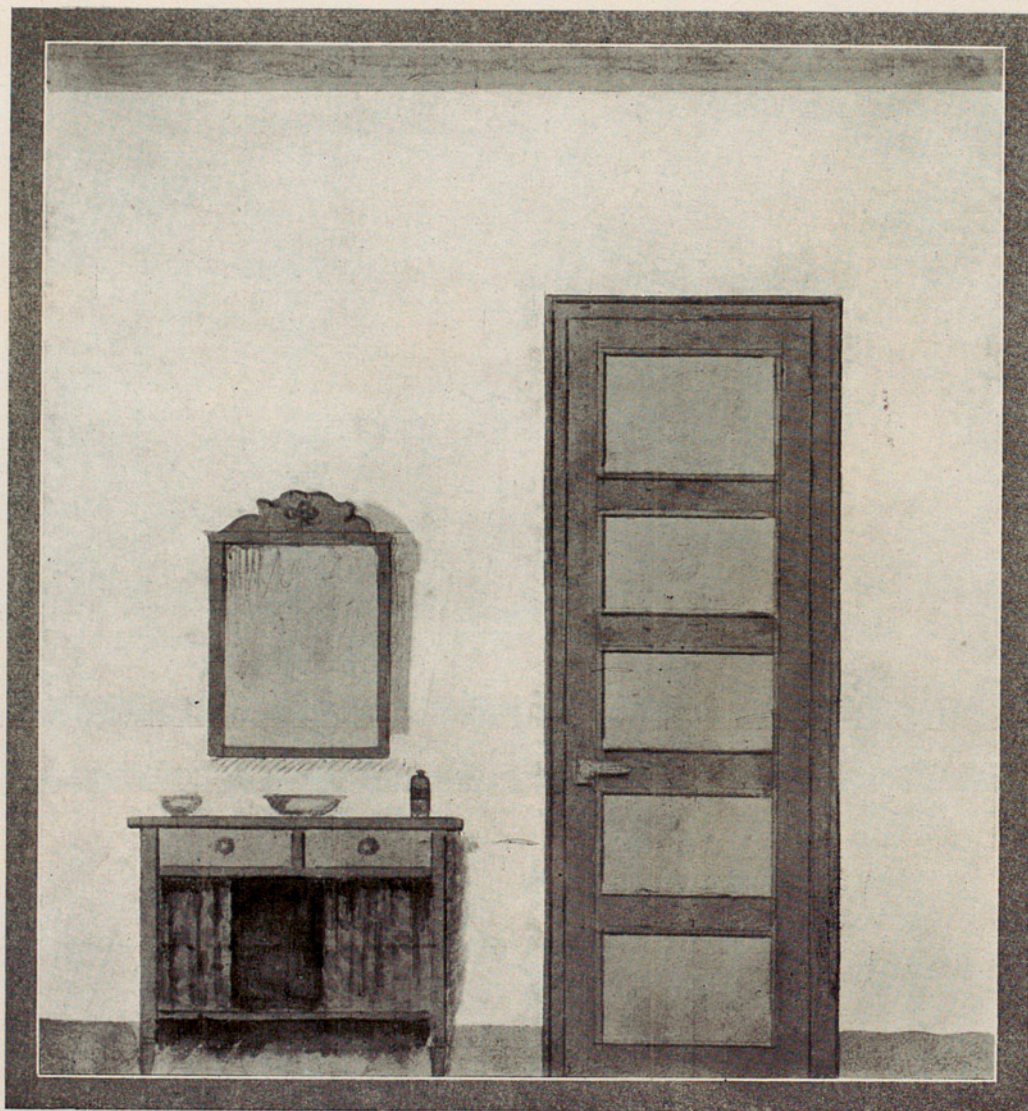
Lluís Bonet, arquitecte; A. Badrinas, decorador (projecte 3). — Plantes i alçat.

Lluís Bonet, arquitecte; A. Badrinas, decorador (projecte 3). — Sala d'estar.

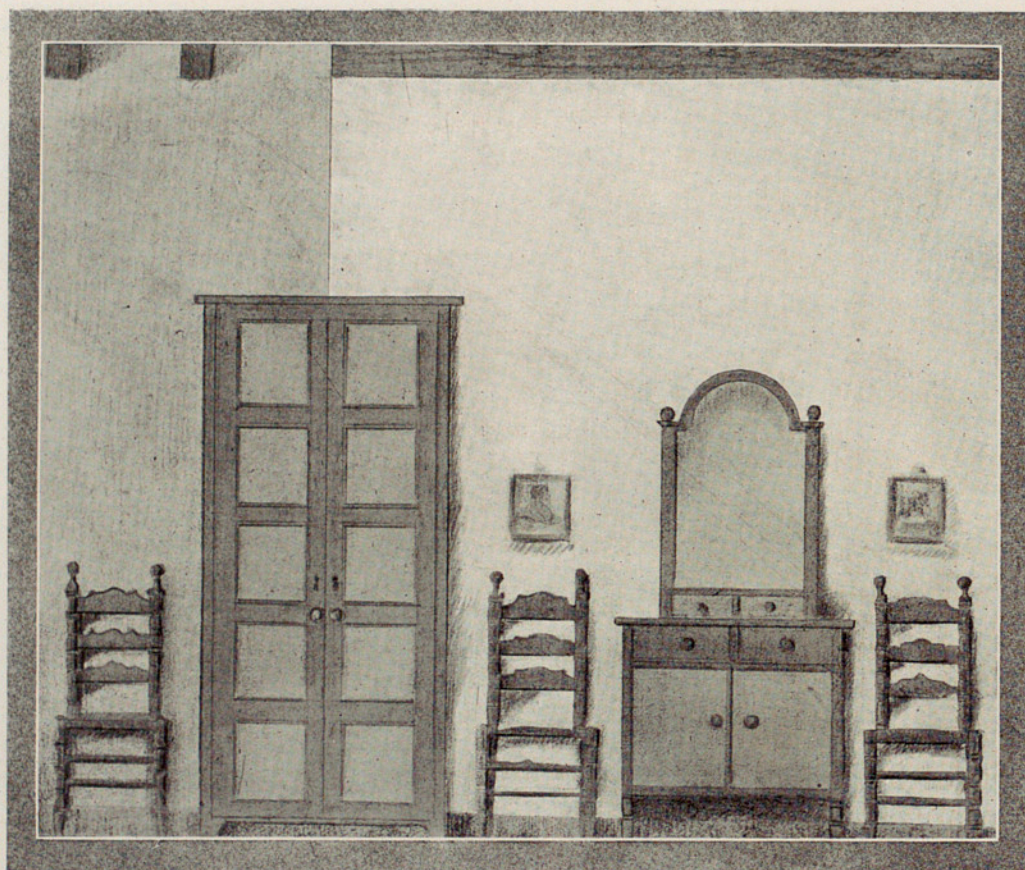
Lluís Bonet, arquitecte; A. Badrinas, decorador (projecte 2). — Plantes i alçat.

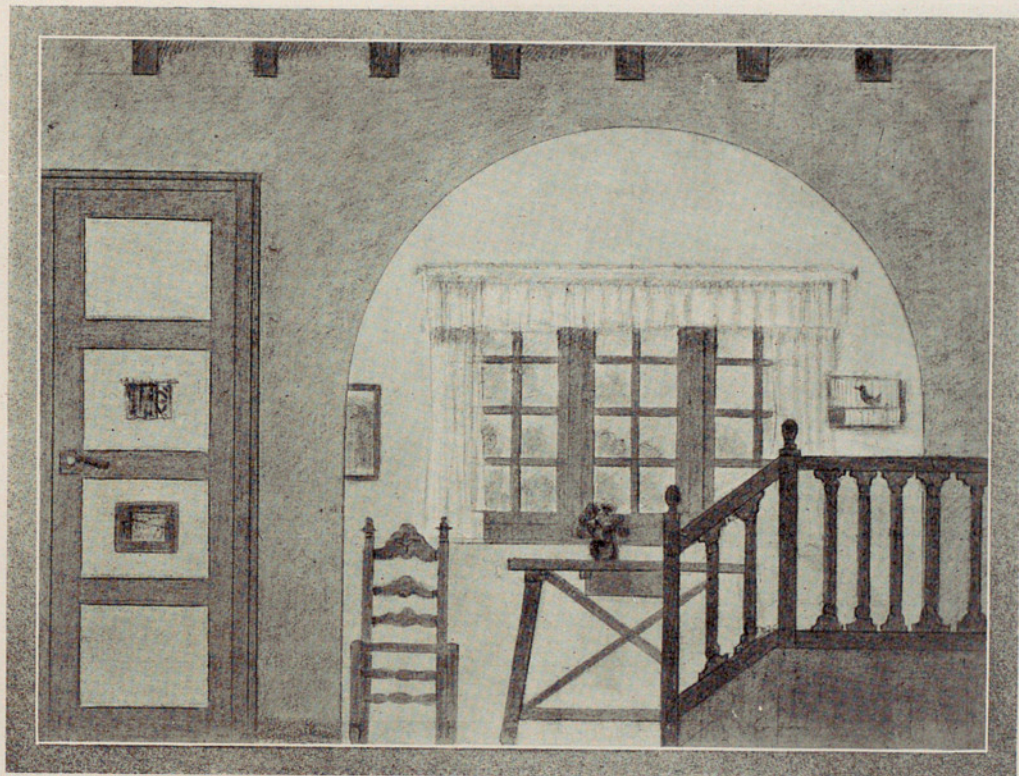
Lluís Bonet, arquitecte; A. Badrinas, decorador (projecte 2).
Detall del dormitori de matrimoni.

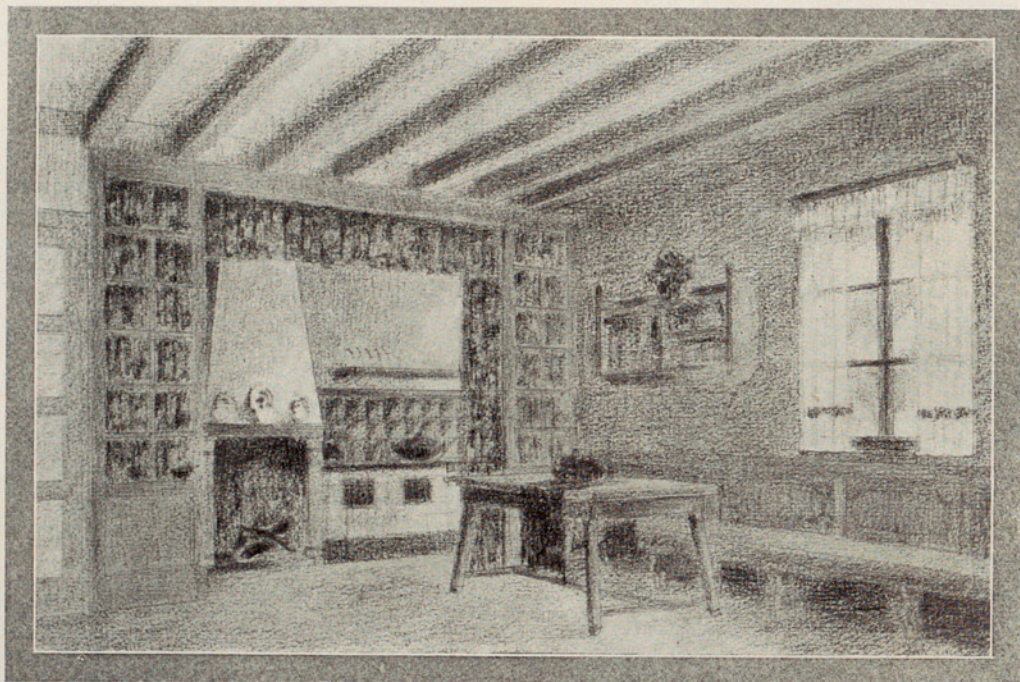
Lluís Bonet, arquitecte; A. Badrinas, decorador (projecte 2).
Detall del dormitori de matrimoni.

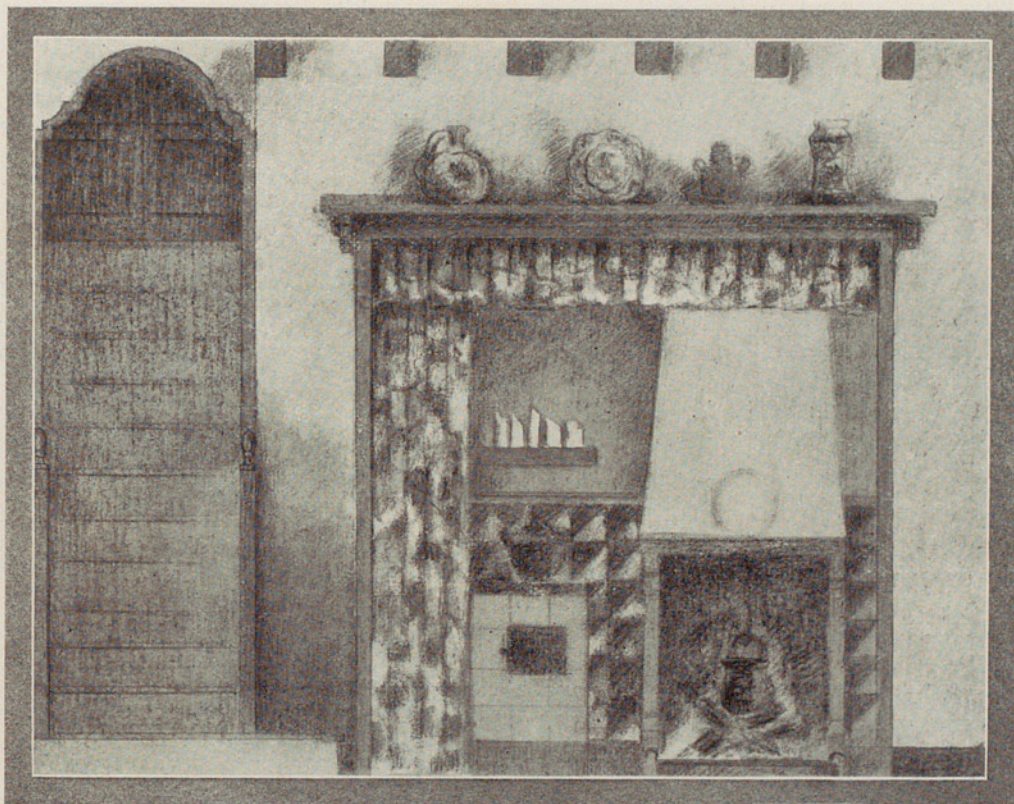
Lluís Bonet, arquitecte; A. Badrinas, decorador (projecte 2). — Dormitori bipersonal.

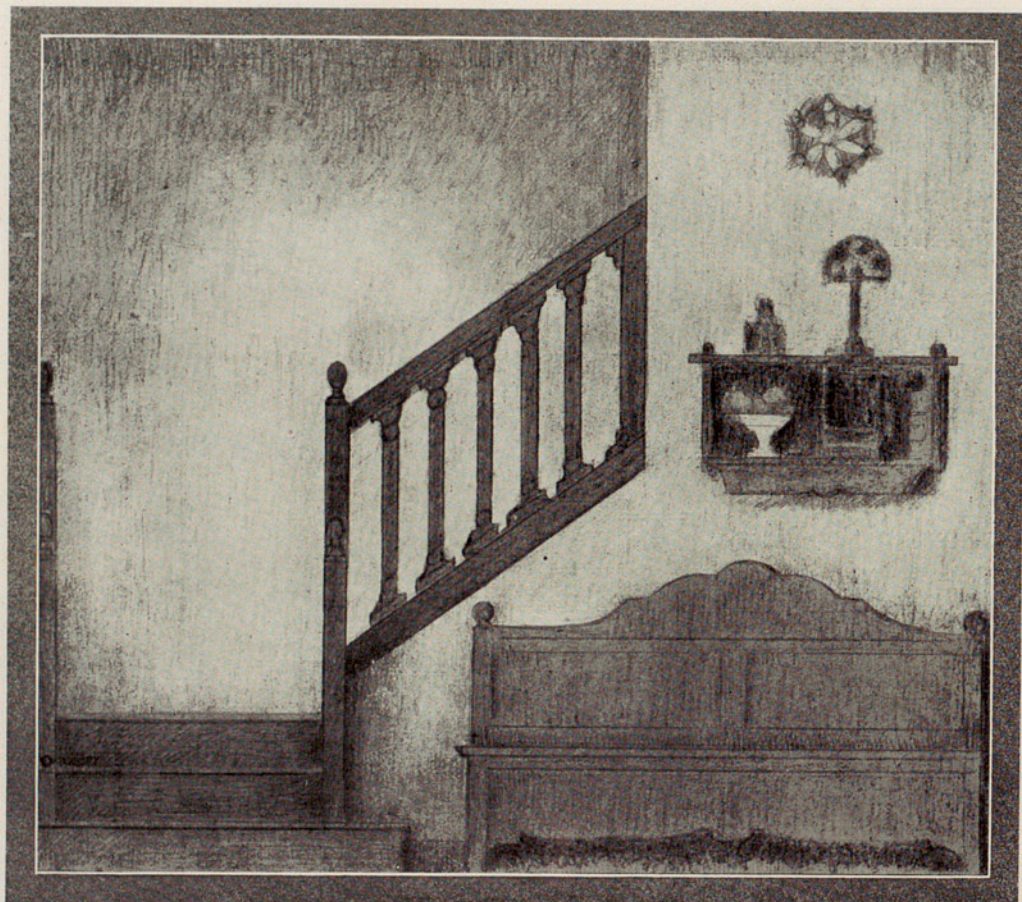
Lluís Bonet, arquitecte; A. Badrinas, decorador (projecte 2). — Sala d'estar.

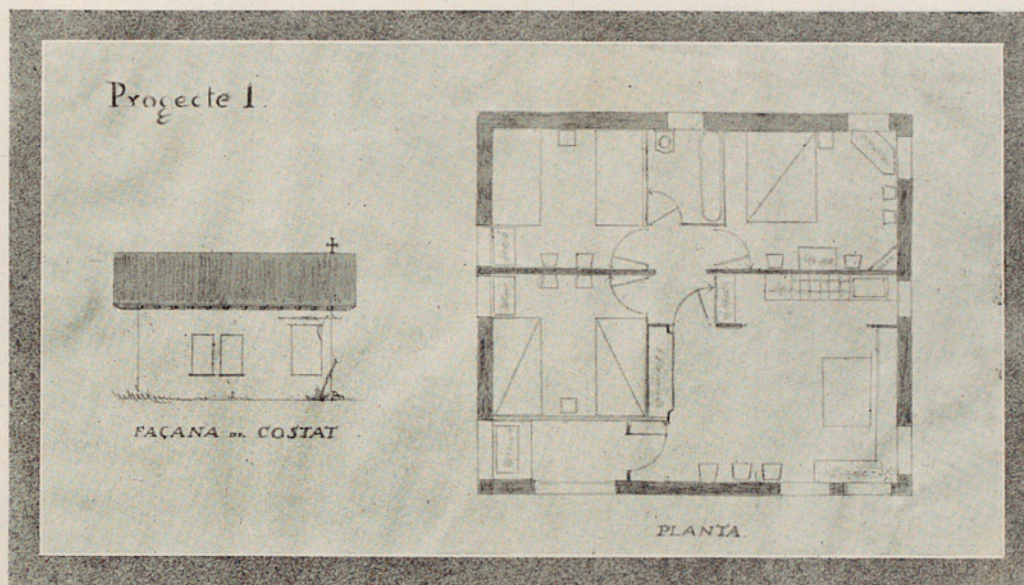
Lluís Bonet, arquitecte; A. Badrinas, decorador (projecte 2). — Sala d'estar.

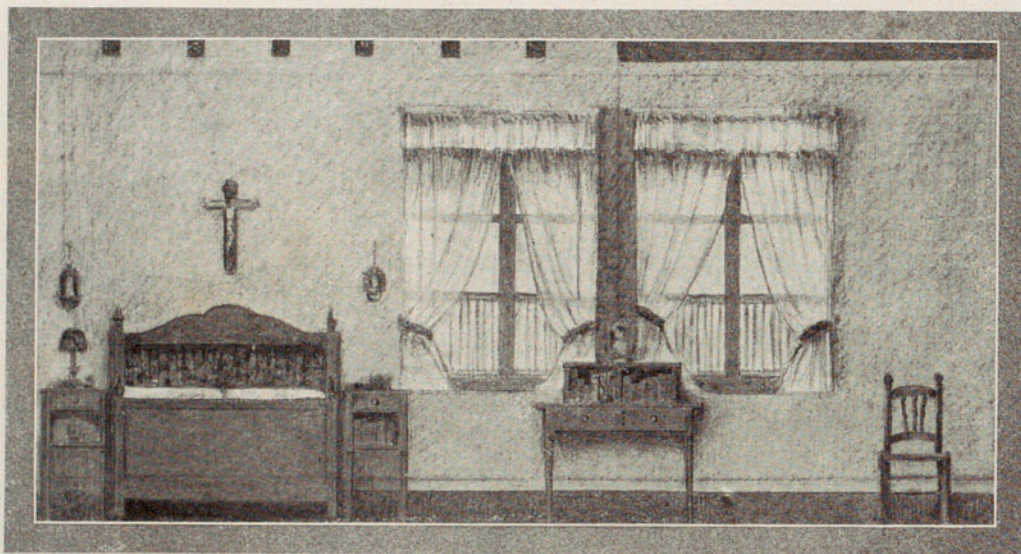
Lluís Bonet, arquitecte; A. Badrinas, decorador (projecte 2). — Sala d'estar.

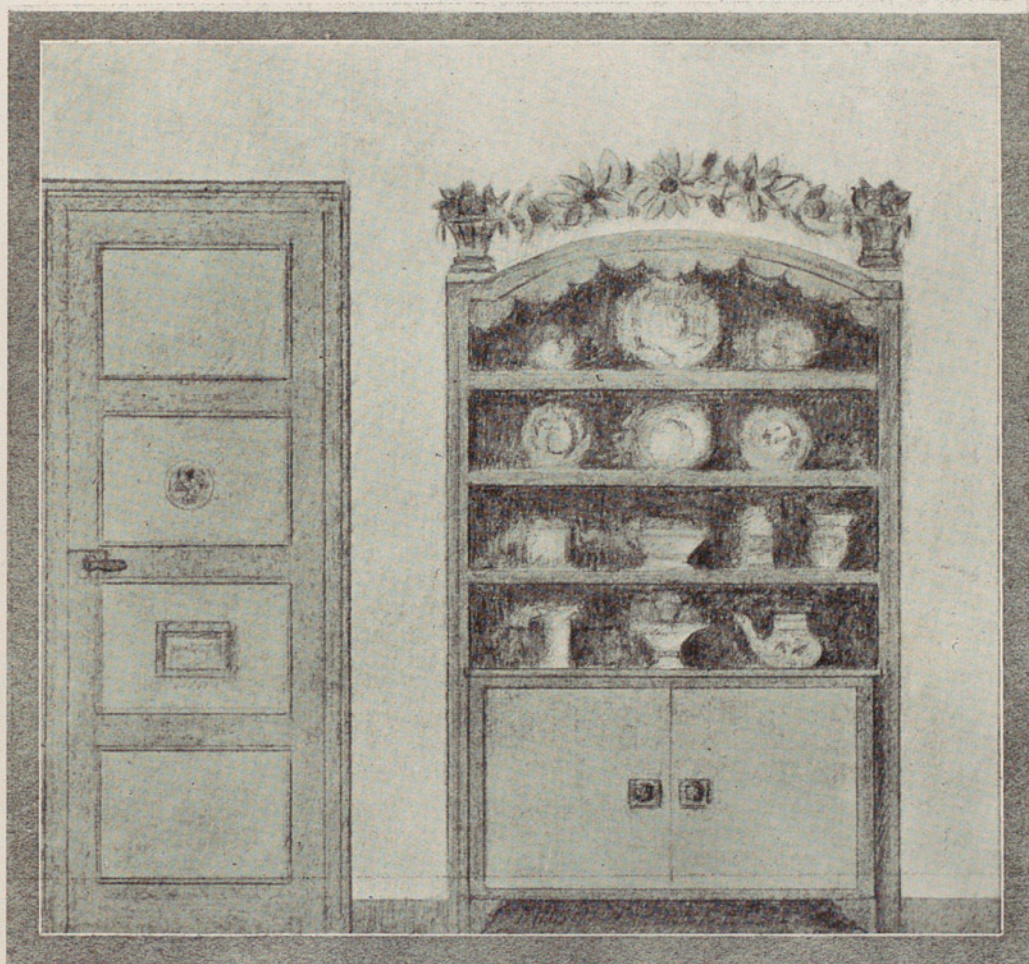
Lluís Bonet, arquitecte; A. Badrinas, decorador (projecte 2). — Sala d'estar.

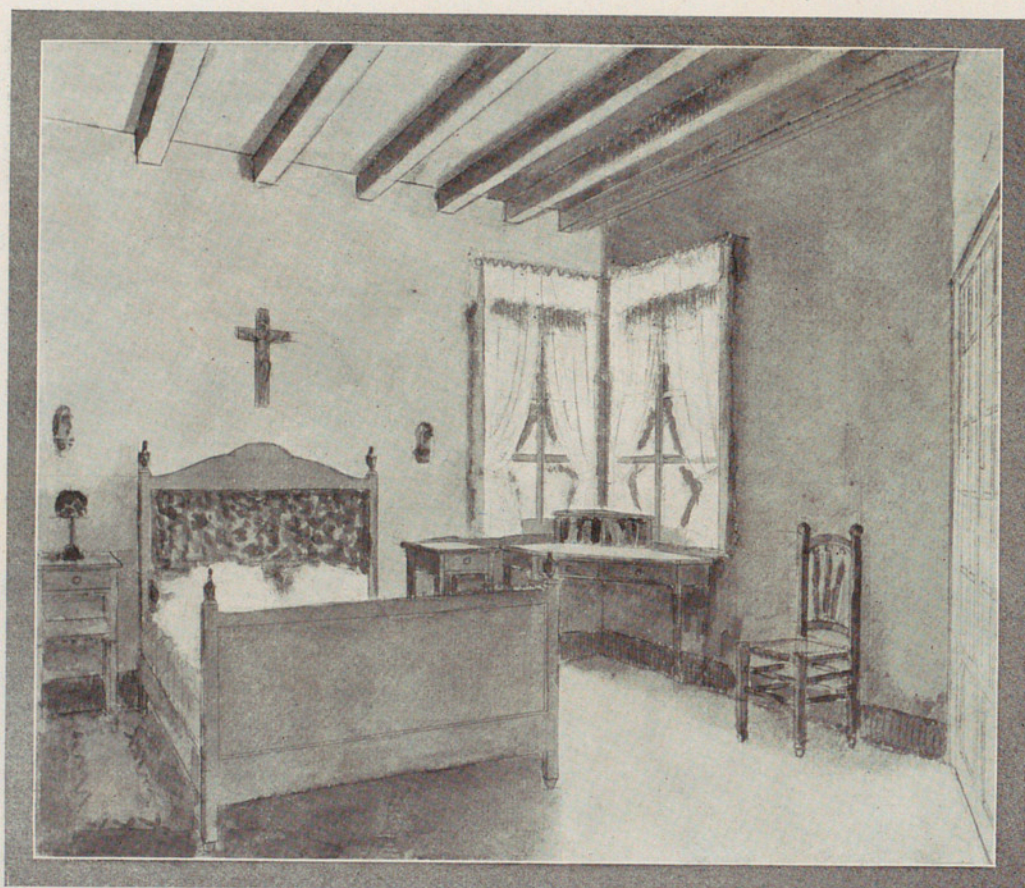
Lluís Bonet, arquitecte; A. Badrinas, decorador (projecte 1). — Plantes i alçat.

Lluís Bonet, arquitecte; A. Badrinas, decorador (projecte 1). — Dormitori de matrimoni.

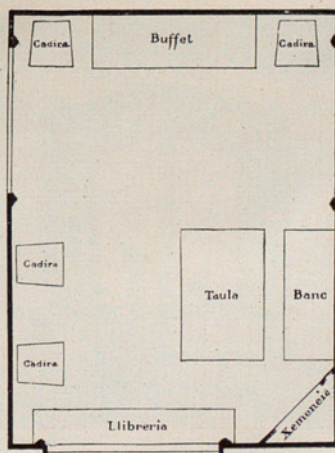
Lluís Bonet, arquitecte; A. Badrinas, decorador (projecte 1). — Sala d'estar.

Lluís Bonet, arquitecte; A. Badrinas, decorador (projecte 1). — Dormitori de matrimoni.

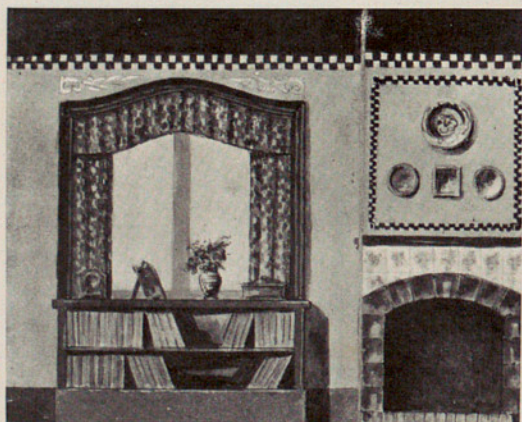
Projecte d'En Joan Salvà. — Menjador.

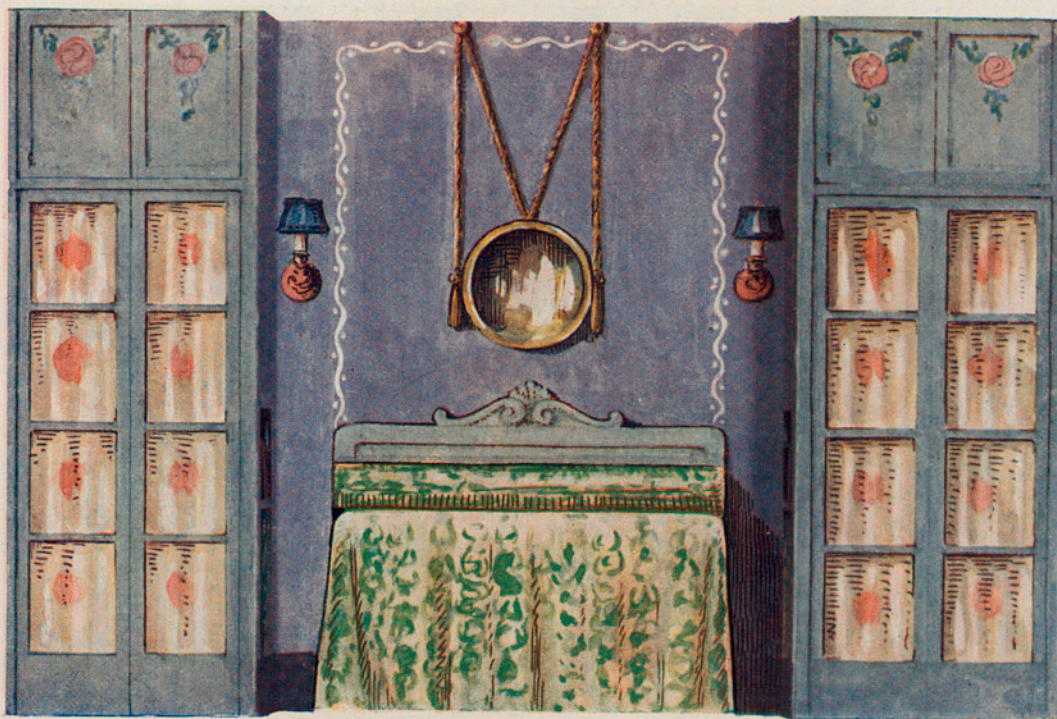
Projecte d'En Joan Salvà.
Planta del menjador i col·locació dels mobles.

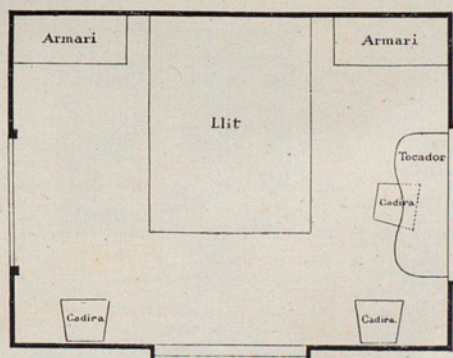
Projecte d'En Joan Salvà. — Porta d'entrada al menjador.

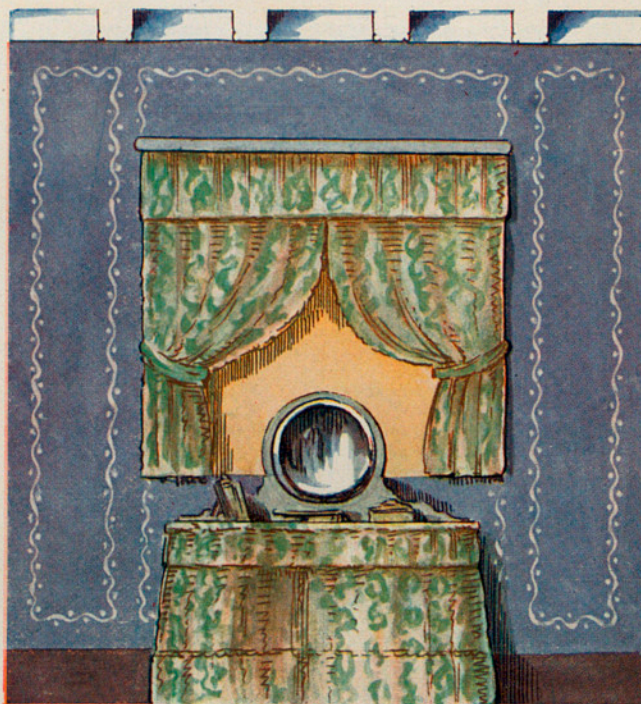
Projecte d'En Joan Salvà.
Altre costat del menjador, amb la llibreria
i la llar.

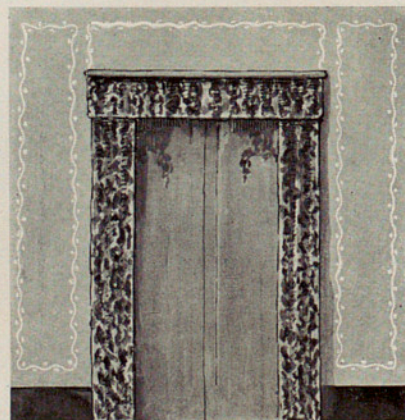
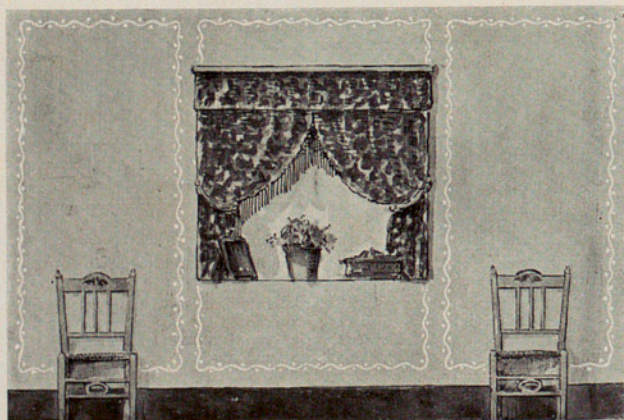
Projecte d'En Joan Salvà. — Dormitori. Alçat de la paret de fons.
Projecte acceptat per concórrer al concurs de l'habitació humil cel·lebrat amb motiu de
l'Exposició del Moble i Decoració d'Interiors.

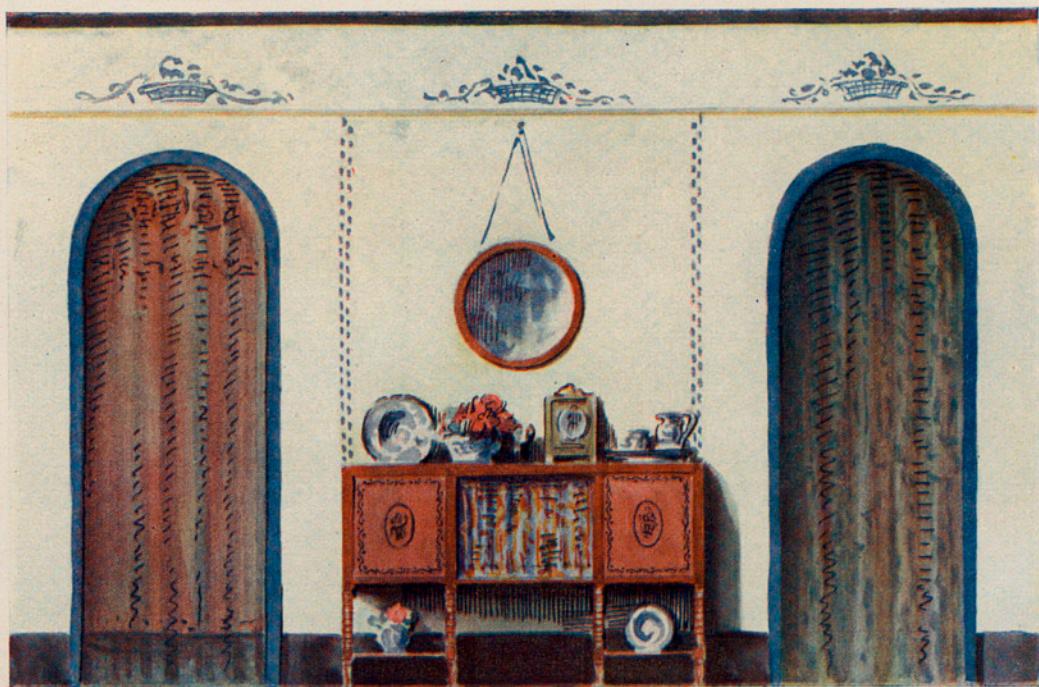
Projecte d'En Joan Salvà.
Planta del dormitori i col·locació dels mobles.

Projecte d'En Joan Salvà: — Detall del dormitori. Tocador.

Projecte d'En Joan Salvà. — Altres dos detalls del dormitori.

Projecte d'En Joan Salvà. — Menjador.

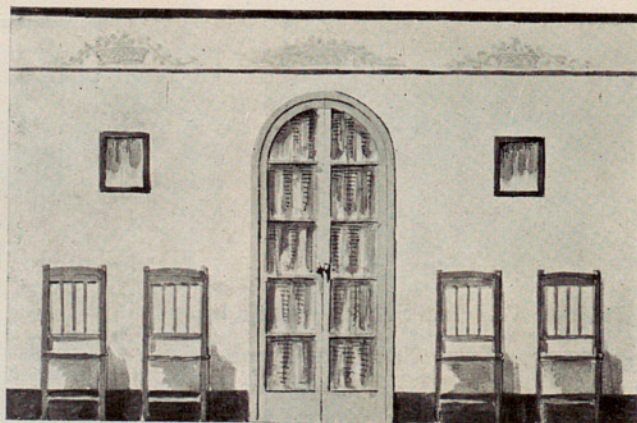
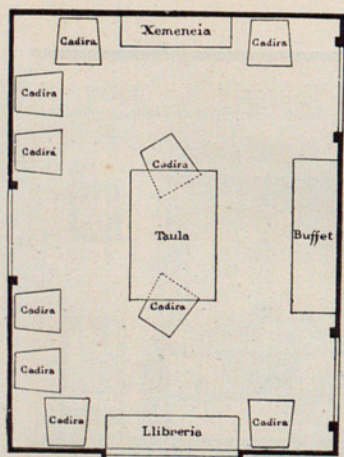

Projecte d'En Joan Salvà. — Menjador.

Projecte acceptat per concórrer al concurs de l'habitació humil cel·lebrat amb motiu de l'Exposició del Moble i Decoració d'Interiors.

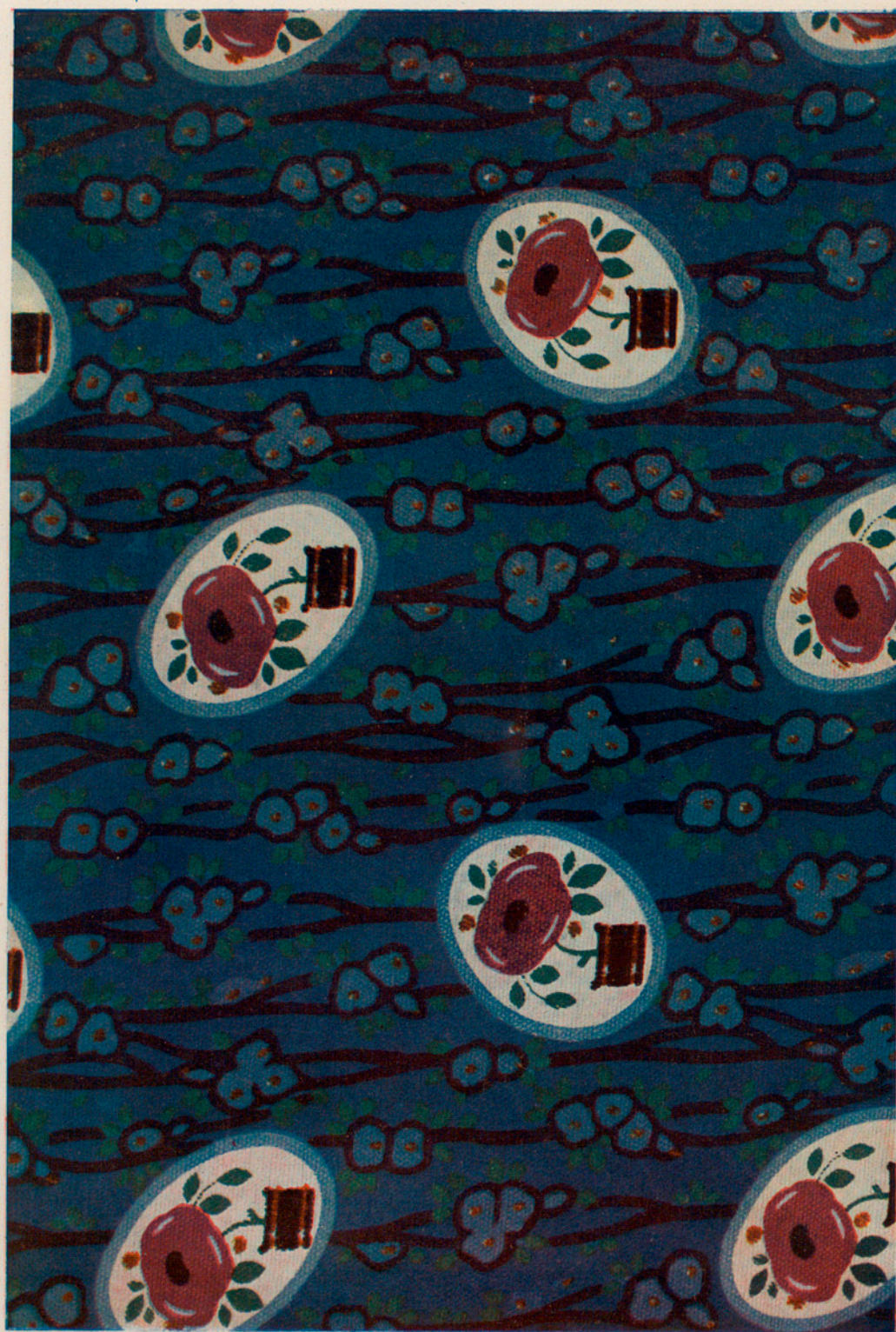
Projecte d'En Joan Salvà. — Detall del menjador.

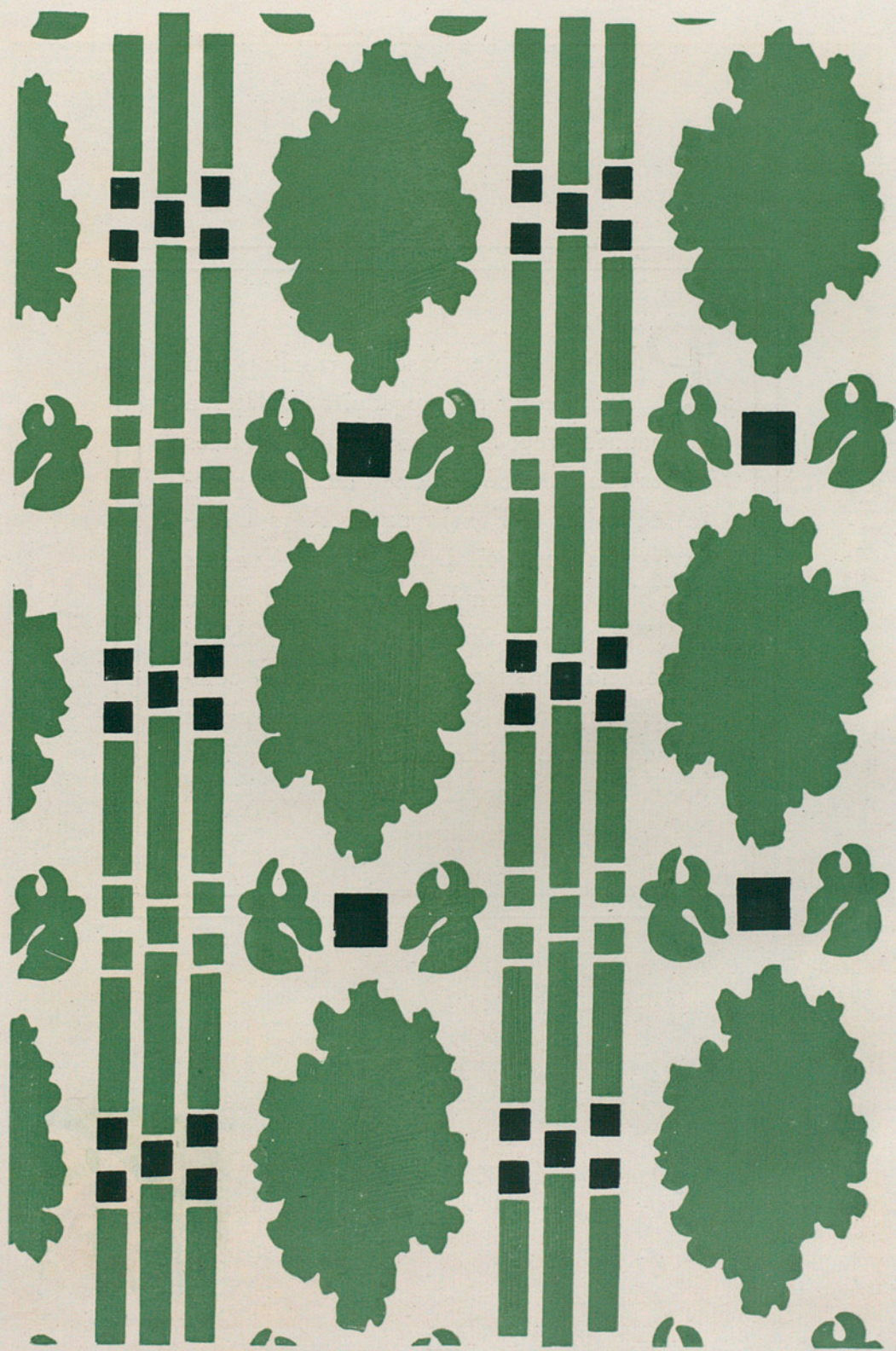
Projecte acceptat per concórrer al concurs de l'habitació humil cel·lebrat amb motiu de l'Exposició del Moble i Decoració d'Interiors.

Facsimil (al tamany natural) del tipus de roba del menjador.

Facsimil (al tamany natural) del tipus de roba de l'habitació de família.

Cretona per al dormitori, dibuix d'En Joan Salvà.

PRENENT per base els resultats del propi concurs, reproduïts en detall a les làmines precedents, i aplicant-hi les teles de les quals també es donen facsímils exactes en color, el FOMENT DE LES ARTS DECORATIVES ha construït i presenta al Concurs de l'Habitació Humil convocat amb motiu de l'Exposició Internacional del Moble i Decoració d'Interiors una instal·lació completa, comprenent les tres cambres essencials d'una casa. Les fotografies que segueixen donen idea del resultat obtingut amb aquesta realització.

Instal·lació del «Foment» a l'Exposició del Moble. — Dormitori.

Instal·lació del «Foment» a l'Exposició del Moble. — Menjador.

Instal·lació del «Foment» a l'Exposició del Moble. — Altre aspecte del menjador.

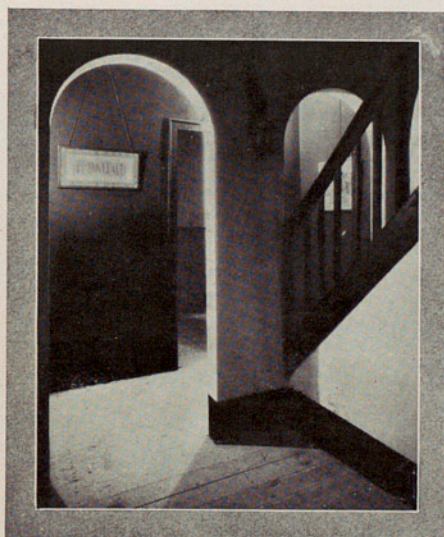
Instal·lació del «Foment» a l'Exposició del Moble. — Sala de família.

Instal·lació del «Foment» a l'Exposició del Moble. — Entrada a la sala de família pel vestibul.

Instal·lació del «Foment» a l'Exposició del Moble. — Escriptori i cadires de l'habitació de família.

Instal·lació del «Foment» a l'Exposició
del Moble.

Detall del vestibul.

EN EL PRESENT FASCICLE S'INTENTA PLANTEJAR

d'una manera ben clara i concreta el problema de la llar humil i oferir el primer graó per resoldre'l. Els qui vulguin envestir-lo resoltament trobaran en la nostra publicació alguns fonaments sòlids, algunes orientacions segures vers l'ideal, que tant de gent somnia, d'embellir la casa, per petits que siguin els mitjans de què es disposi.

Creient fermament que l'ornamentar i amoblar una llar no és pas una qüestió únicament de pressupost, hem intentat establir un criteri que tingui en compte a l'hora tots els factors a que la solució ha de respondre, amb una base indispensable o sigui la de saber situar-se, amb el pensament fix en l'estament social dels qui han de viure en l'allotjament que es projecta, als quals en primer lloc ha d'escaure i convenir.

Quan vàrem volguer aportar la col·laboració del FOMENT DE LES ARTS DECORATIVES al concurs obert amb motiu de l'«Exposició Internacional del Moble i Decoració d'Interiors», — perquè creiem que'l camp d'acció de la nostra entitat no ha d'ésser mai limitat a les diverses formes del luxe — ens trovàrem enfront tantes dificultats, que donaven la sensació d'un carreró sense sortida. El problema que hem dit, es presentava amb una immensa complexitat, amb una sèrie de qüestions prèvies o laterals tan difícils, que amenaçaven descoratjar a gent de poca voluntat.

No era ja una molt gran dificultat la fixació del concepte amb un mot just que, tancant dintre límits precisos el problema, li dongués sa veritable fisonomia?

De la mena d'habitació que havia d'ésser objecte dels nostres esforços, com havíem de dir-ne?

Habitació pobra o habitació modesta o habitació senzilla o habitació econòmica? De totes aquestes maneres s'ha batejat i cap ens acaba de plaure, perquè cap d'elles és prou dignificadora, cap arriba a l'entranya de la qüestió, cap d'elles encerta el caire viu d'aquesta necessitat del temps, arreu sentida. La designació justa, i al mateix temps la més enlairadora i atraient és la d'*habitació humil*, acceptada i divulgada arreu amb motiu del concurs annex a l'«Exposició del Moble i Decoració d'Interiors». Si quelcom falta per ésser universalment admesa aital designació, dels artistes decoradors depen que tothom s'acostumi a dir *habitació humil*; l'humilitat, com a filla del voler de cada u, és una virtut que per sí sola ja perfuma tot el què inspira i que, ademés, s'emmarida meravellosament amb l'estètica.

Humil ho pot ésser la llar de la gent feïnera, sotmesa al ritme econòmic d'un salari, i pot ser-ho la casa del menestral, — diguem-ho així, ja que la nostra llengua té aquest mot tan típic per a designar la classe mitja tradicional de Catalunya — i àdhuc aquells, deslliurats per l'herència o per la fortuna en els negocis de limitacions financeres massa estrictes, poden triar-se per a viure un ambient domèstic perfectament humil. *Habitació humil* és, per tant, una designació objectiva, deslligada de contingències i perfectament apropiada.

El problema que a ella es refereix pot plantejar-se així: arribar a la màxima bellesa amb la màxima economia, solució que si pot assolir-se és sols mercès a l'humilitat. L'humilitat s'avè perfectament amb la senzillesa, inspira la modèstia i permet l'economia. Així ho veiem en el cas de la donzelleta modesta, inconscient del ritme perfecte del seu cos sà en la pura florida de la juvenesa, que amb sa indumentària neta i ben cuidada, sens el menor luxe, exhala un encís embaumador, un perfum comparable al de la farigola, la planta humil per excel·lència, i tan perfumada, malgrat tot. En aquest encís, qui destriarà la part de l'humilitat i la part de la bellesa? Qui separarà l'espiritualitat intrínseca de l'aparència corporal? Qui no veurà la virtut del cor i la perfecció de la forma estretament enllaçades, i no pas enemigues?

Per altra banda, l'idea d'*humilitat* l'acceptem i l'usarem d'ara endavant no sols perquè és justa, sinó també perquè és dignificadora. En el nostre concepte l'*humilitat* acaba on comença el rebaixament, la sumissió a la misèria degradant.

Perquè, s'ha de dir per molt que dolgui, la llar del nostre obrer, que naturalment té d'ésser humil, és generalment miserosa, quan no francament sòrdida, i aquest aspecte de la llar respon a un lamentable estat d'esperit dels seus habitants. No anirem ara a escatir-ne les raons, sols farem observar que és perfectament modificable, encara que sols sigui per una propaganda d'amor vers el mig material en què l'obrer viu.

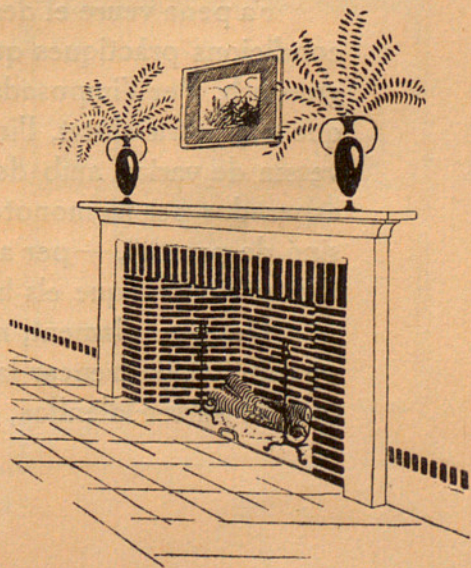
Veu's aquí la gran valor de la tasca que hem d'empendre. Creiem fermament i ben demostrat està, que la llar, per humil que sigui, no deu haver d'ésser-ho de miserosa, no deu haver de caure en la deixadesa. Cal no confondre la limitació dels recursos, que deixa la llibertat del gust, amb l'imposició de la lletgesa, per això educant gradualment el gust, aviat agradable redós, on les parets i els mobles ens donguin una agradable sensació de benestar en les hores serenes del descans, que així adquirirà una major eficàcia asserenadora i efectiva.

Tenim doncs ja, una primera orientació, tenim així mateix uns mots apropiats que circumscriuen la nostra feina, definint-la sense confusions; i ara, en què consistirà la solució escaienta?

La confusió es presenta de nou al tractar de fixar la mena de mobiliari que es necessita per a la llar que estudiem. Calia demanar la creació d'un tipus de mobiliari segons les costums establertes fins a l'hora, seguint el patró clàssic que cal per fer habitable una casa? Calia subjectar els concursants a un inventari que de generació en generació es va repetint.

Teníem de demanar encarcaradament per un dormitori: l'armari, el llit, la tauleta, etc., etc.? o bé per al menjador: el *buffet*, la taula i les cadires?

Resoltament, no; no era pas aquest camí, calia rompre aquests antics motllos creats per la rutina. La casa no s'ha de compondre de mobles i més mobles en un conjunt convencional, en que l'estadant s'ha d'esforçar a emmotllar-hi la seva vida i la de la família. Els mobles es destinen a satisfer una necessitat determi-

nada, permanent o sols d'algunes hores del dia i com sempre són presents davant dels ulls, és precis que produeixin un plaer durader per l'agençament harmònic de llurs parts, per l'encert amb què siguin decorats.

Per això, en primer lloc, en ordre preferent, el FOMENT DE LES ARTS DECORATIVES ha cregut sempre que no pot resoldre's la qüestió del mobiliari d'una manera independent isolada, cal que la caixa de la casa, l'estructura fixa i permanent, sigui preparada per rebre ço que es mou, ço que ocupa les habitacions i complementa son habillament. Amb aquesta idea primordial com a base, el FOMENT intenta donar orientacions vers la consecució de son ideal, portant a l'abast de la massa general del poble un patró de mòdica bellesa, educant el gust i el sentiment vers la modèstia, vers la senzillesa i l'harmonia.

* * *

Passem, doncs, a fer un esbós del què fins ara ha sigut la casa i el mobiliari, del què cal fer, en termes generals, i del què el FOMENT ha fet per la regeneració de la llar humil.

Dos aspectes té el problema d'aquesta. El primer és l'estructuració arquitectònica de la casa o del pis; el segon, es la disposició del decorat i de l'amoblament. El principal o primordial, el de la construcció, és molt diferent segons se refereixi a la casa de veïnat o bé a la casa familiar o individual.

En quant a la casa de pisos, necessita una verdadera revolució. Cal desterrar, com més aviat millor, el patró vellíssim amb què se n'han fet tantes a Barcelona, aquest motllo, que repetint-se d'una generació a l'altra sembla que hagi de durar tota una eternitat.

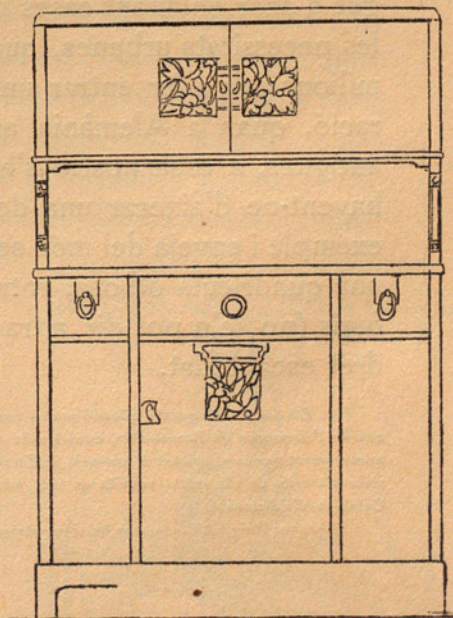
Fa pena veure el descuit, la rutina, el mal gust pretensions i les poques condicions pràctiques que es troben a les cases que componen la nostra gran urb. Per l'imposada monotonia del seu pla general, requeriria, més que cap altra ciutat, l'inspiració de facultatius experimentats, que proveysin de variar, amb devassalls d'enginy, la solució d'un problema desesperador per sa monotonia i que tinguessin prou autoritat — no oficial, sinó de prestigi, — per a imposar-la cada vegada, superant els innombrables prejudicis que els hi han d'entrebancar els passos.

Desgraciadament, no és així: per una banda ens trobem amb l'impossibilitat de trencar la xarxa de carrers creuant-se tots en àngul recte, que no surten d'enlloc, ni van enlloc, xarxa que devem — cal no obli-

dar-ho — a una imposició gubernamental, contra la qual es va lluitar anys i anys inútilment, fins a rendir-nos per la necessitat inajornable d'engrandiment que tenia Barcelona, i per l'altra banda veiem que les cases que han d'omplir les malles d'aquesta empipadora xarxa són aixecades per contratistes sense altra cultura que l'experiència de pràctics de la construcció. Aquests mestres de cases amb pretensions, o empresaris d'obres, en teoria mers executants d'idees d'altri, enlluernen als propietaris amb el reclam d'una economia moltes voltes enganyosa i eliminen sistemàticament, tant com poden, l'arquitecte, que fins en el cas pitjor (que a la nostra terra és un excés de personalisme i una dèria d'originalitat) podria orientar l'estructura projectada pels viaranys del sentit comú i de les conveniències higièniques i ja no parlem de l'aspecte estètic, perquè en aquest rengle el constructor pràctic no capeix res del que té entre mans.

A les Escoles d'Arquitectura hi manca quelcom, reconeguem-ho, per a crear un verdader cos facultatiu, especialitzat en l'habitació humana, tant de luxe, com modesta, tant considerada en sí, com en agrupacions urbanes de conjunt atractivol, ben combinades amb jardins, vies de comunicació, edificis públics i perspectives. En canvi, en dits centres d'ensenyament resulta excitat el factor individual de la personalitat, ço que es tradueix molts cops en una pruitja innovadora per no dir revolucionària, de conseqüències prou lamentables: per una banda aquest neguit de fer nou encareix la construcció; per altra, esvera, desorienta, als que voldriem esmerçar capitals en obres i facilita la propaganda antifacultativa dels pràctics constructors.

Els inconvenients de l'estructuració rutinària es troben al planejar un decorat, i així s'enllacen, malhauradament, les dugues categories del problema. Feina de l'arquitecte seria, quan disposa una planta, deixar-hi recons, finestrals de forma marcada, arcades, enfilalls de cambres combinables..., per donar peu a l'estadant a crear-s'hi quelcom de propi, una intimitat acullidora, i perquè el decorador es trobés amb el primer esglaó de la seva tasca ben preparat i el moblista pogués donar-se complement a l'obra amb la sol·licitació d'un ambient, que mai existirà dins

les quatre parets que fan escaire per tot arreu, amb portes igualment escairades i amb una disposició general idèntica que la de tot arreu de la ciutat.

No cal dir que és més fàcil senyalar errades i defectes que no pas oferir la manera d'esmenar-los i d'evitar-ne la repetició. De totes maneres, cal rompre els motlles actuals en quant a planta, cal variar la disposició consagrada, suprimint superfluitats i tendint a donar importància a una de les habitacions de la casa, que podríem anomenar cambra de la família, obtenint un lloc espaiós amb la supressió de vestibuls i salonets inútils i procurant donar-hi caràcter, buscant-hi un segell especial, distint en cada edifici, sinó en cada pis.

Aquesta solució que somniem topa amb una dificultat grandíssima: amb el traçat de la nostra ciutat; d'ell s'han derivat les dos formes igualment odioses dels pisos: la més general, que és la llargaruda, i la d'àngol, corresponent als xamfrans. Cal no oblidar que l'absurda disposició urbana ens ha sigut imposada, havent fet les circumstàncies, imposades per la necessitat, que es descartessin certes disposicions de les quadres o *man-sanes* que n'atenuaven en part la monotonia.

Cas tant més llastimós, quan Barcelona ha tingut una creixença ràpida, esplendorosa. En menys de cinquanta anys ha passat de doscents mil habitants a un milió i per allotjar aquesta població, que ha anat creixent a raó d'unes 44 persones cada dia (com a promig en tots els cinquanta anys), s'han tingut d'anar obrint constantment carrers, s'han tingut d'anar enlairant cases i més cases, en temps de plena consciència de les necessitats urbanes, quan París, per exemple, abocava milions i més milions per a fer entrar una mica d'aire i de llum en sa enorme aglomeració, quan a Alemanya arreglaven ciutats meravelloses aprofitant les antigues, a casa nostra s'ha donat el cas, verdaderament tràgic, de que havent-ne d'aixecar una de nova, de soca-a-rel, que hauria pogut ésser exemple i enveja del món sencer, se'ns ha imposat un desencert absolut, ⁽¹⁾ una quadrícula odiosa, entrebancadora, que obliga a infinitat de subterfugis (no se'n pot dir altra cosa) per atenuar l'afrosa repetició del quadret escantellat.

(1) Els detalls d'aquesta qüestió poden veure's en el treball d'En Francesc Puig i Alfonso (Jordi de Bellpuig) sobre la «Gènesi de l'*Ensanche* de Barcelona», conferència donada a la Lliga Regionalista, en maig de 1915, traduïda al castellà i publicada primerament per la «Societat d'Atracció de Forasters» amb interessants reproduccions de plànols i després inclosa (vol. I) en la sèrie d'escrits de dit autor, reunits en tres volums sots el títol de «Curiositats Barcelonines» i estampada a cura de la «Societat Catalana d'Edicions».

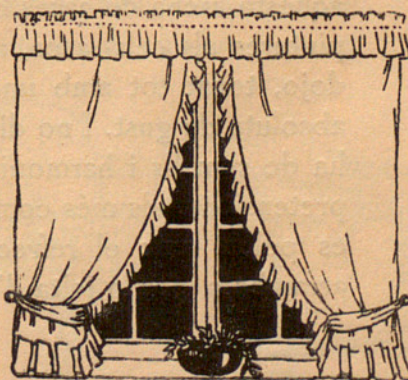
El senyor Puig i Alfonso, que ha sigut varies vegades regidor, coneix l'història de l'aixample barceloní d'una manera perfecta.

La forma quadrada dels espais edificables dóna per resultat els retalls llargaruts en que es parcel·len, influint, com un mal sense cura, en l'estètica definitiva de la casa i obligant a donar la mateixa disposició a la luxosa com a la més modesta. Les habitacions, els corredors, les escales, els celoberts i demás particions de la primera mena són altes i espaioses, les dels altres són esquifides, migrades, ofegadores i en totes, en aquestes sobretot, hi ha d'haver compartiments que mai sabran el que és una ventilació directa, una il·luminació clara i sanitària. Tothom ha vist, en algun pis d'aquest segon tipu, el recambró en que amb prou feines hi cap un llit, de manera que per ficar-s'hi, s'ha de pujar pel peu. Malgrat això, a la mateixa casa hi ha saleta de rebre, amb els mobles envollats la major part de l'any dins de fundes i també en un silenci perpetu, doncs no val la pena de citar els dos o tres cops l'any en que acull les murmuracions d'unes veïnes, les intrincades recordances d'una parentela llunyana, a la que no se sap de què parlar, o els compliments mal girbats de coneixences de compromís a les que sempre es tem no tractar prou fi. I per aquesta finalitat tan accessòria, tan momentània, s'escatimen uns pams de terreny indispensables a l'aixamplament de les habitacions d'utilitat diària, es nega la cubicació d'aire que cal perquè sigui profitós el repòs del que dorm.

Donada la fisonomia típica del poble català, en l'immensa majoria de casos la sala de rebre no té raó d'ésser. La nostra llar sempre està oberta pels íntims, als qui no hem d'enganyar amb simulacions o enlluernar amb luxes postissos, la millor demostració de bona amistat que pot donar-s'els és fer-los conviure amb els nostres en franca intimitat, sens imposar-nos l'encarcament d'una peça expressament destinada a cerimònies, que no ens surten de l'ànima, que no tenen cap tradició catalana i que per això mateix resulten un culte al ridícul i a l'afectació.

Mes no són aquestes soles (recambró sense llum directa i inútil saleta de rebre) les úniques tares de la llar ciutadana tal com ens la trobem els que hem de viure a lloguer; per fer-ho veure millor, descriuem la casa mes comú en els nostres temps.

Passat el cancell, ens trobarem indefectiblement en una habitació fosca, — perquè sols reb llum per un pati mal emblanquinat, que s'ha reduït a l'indispensable obligatori

mínim; — davant nostre veurem el caixonet, guarnit amb una mena d'altar del temps del paganisme, per a penjar-hi capells i amb una *oleografia* a cada costat, que quan no són paisatges de Suïssa, del temps de les diligències, vistos per un estrident que ignorava les mitges tintes, representen Joana la boja passejant pel món el cadàver del seu marit i el Duc de Gandia atùit per la contemplació d'un altre cadàver, el de l'Emperatriu. Aquestes dugues escenes, igualment tètriques, s'avenen molt bé entre sí i amb la foscor de tomba del lloc que decoren.

A la dreta queda, altíssim, com per a passar-hi gegants, l'accés a l'antipàtic corredor, llargarut i estret, on s'obren quatre portes; el vidremossulina que encapsala una d'elles indica el dormitori de servei — a les cases que en poden tenir — o bé dels nois solters; un altra, diferenta de totes, és el retret (paraula catalana del segle xv que designava un lloc reservat, un recó d'habitació i que no hi ha cap motiu per a no usar-la de nou), i també tenen un caràcter marcat i un emplaonat propi i especial les dos darreres, donant a un dormitori sense llum directa i al menjador.

Va de l'entrada del pis cap al frontis o davanter de la construcció un altre passadís, més curt que l'anterior, que dóna accés a la sala de rebre, al dormitori amb arcova i a voltes a un altre dormitori que precedeix el principal o a un lavabo.

La cuina precedeix el menjador, ventilant-se pel celobert, o bé directament pel menjador mateix, o bé dóna a la galeria. De les cuines de nostre temps s'en podria escriure un llibre, en els ensenyaments del qual trobarien igual profit l'economia i la salut.

Aquesta és, en resum, la disposició de la llar ciutadana que emmotlla la vida de tant de gent, de centenars de milers de persones, que tenen un cert esbarjo, si han pogut llogar una major superfície o bé han sentit tota la vida l'angoixa de la misèria llur, més accentuada en l'encaixonament de les quatre monòtones parets sense gràcia. Acaben d'enlletgir aquesta mena de cases els sostres de guix amb emmotllats barroers, les pintures als cels-rasos, amb aucells espiritats, esclats de llum, i flors a dojo, tocat tot amb una llestesa consumada i també amb una manca absoluta de gust. I no diguem dels papers pintats de les parets; si n'hi ha de senzills i harmoniosos, es deixen de banda per triar els de més pretensions, els més complicats i plens de dibuix; que aviat s'esmolen i es pelen, amb el refrec dels estadants que's veuen obligats a passar arrambats, per la falta d'espai.

Plantejada la qüestió arquitectònica en tota sa cruesa, resulta patent la necessitat d'un estudi seriós, a fi de trasbalsar les disposicions consagrades per una tradició de rutina, conjuminant volums, divisions i obertures en forma radicalment diferent de l'actual, i això com a primer pas per arribar a l'embelliment de la llar.

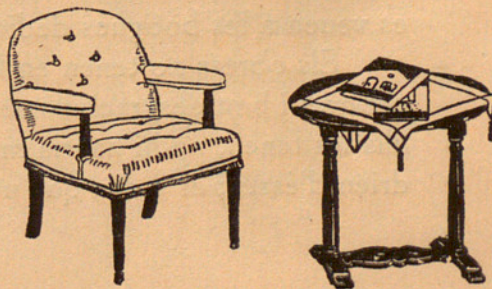
Sense encertar aquesta estructuració, és molt difícil, per no dir impossible del tot, la resolució total del problema.

Entre les dades indispensables per apropar la solució, cal tenir present els mil petits detalls del viure quotidià, poc poètics i desprovistos d'elegància, però ineludibles i menys grats encara si es volen eliminar o deixar de banda.

Quan haguem obtingut que el mateix arquitecte pensi a disposar llocs on tenir endreçada la roba, on desar la vaixel·la, on amagar escales, estrenyinars, espolsadors, galledes, escombres, i altres atuells de neteja que sols fan servei certs moments del dia, o certes hores de la setmana, quan tinguem assegurada la col·laboració de qui aixeca les parets, podrem amoblar la llar humil, i decorar-la dignament, amb una despesa limitada.

Dins de les imposades proporcions d'amplada i llargada del pis usual, no pot eliminar-se el corredor, no pot assolir-se una forma menys antipàtica de relacionar les habitacions? Creiem que sí, i n'és bona prova el projecte de nostre concursant senyor Fàbregas, qui ha resolt el seu interior condensant tot l'interés de la casa en una sola habitació. Amb aquesta planta es va a la transformació radical del patró existent que obre quatre pisos a cada replà i no cal dir el servei que faria, si es seguís, doncs aquesta mena de cases es destinen generalment a estadants molt modestos, dels que més haurien de lluitar, en les circumstàncies habituals, per amoblar i decorar la casa amb un cert gust.

També les plantes dels concursants senyors Bonet, arquitecte, i Badrinas, decorador, solucionen les cases individuals, rompen l'afrosa planta de l'entrada i escala central amb habitacions a esquerra i dreta, forma aquesta molt comú a les barriades foranes de Barcelona, i en les que tant migradament hi viuen els estadants gràcies als pams de terreny perduts dedicant al salonet, al

vestíbul, a l'escala i al menjador espais especials separats. Vegin-se les aventatges no sols de capacitat sinó d'estètica guanyades agrupant totes aquestes peces en una sola habitació, manera de fer a la que trobaríem sens gaire esforç una sòlida tradició catalanesca.

Aquell arc, aquell troç d'escala, el banc i la taula en un reconet íntim, etc., no són notes prodigiosament encertades que, sense encarir la construcció, embelleixen la llar, malgrat tota sa modèstia?

Molts altres exemples de disposició d'interiors podríem anar donant, si no volguéssim cenyir nostre treball exclusivament a l'objectiu monogràfic d'un programa estricte, sens sortir-nos del propòsit que ens ha encaminat a imprimir aquest fascicle, mes ens ha sigut grat parlar d'arquitectura com a qüestió lateral, si bé moltes vegades prèvia, per les raons abans anotades de que no es trobarà solució d'eficàcia absoluta sense fer quelcom arquitectònicament que ens prepari la casa per treure'n tots els efectes artístics que pot donar; d'aquests exemples en trobarem i comentarem en les planes successives.

Closes aquestes divagacions per un camp que en realitat (no ens dol confessar-ho) no és de la competència del FOMENT, i entrant en el fons de nostre tema, anem endinsant-nos en l'estudi de la mena de llar que ens ha portat fins aquí, ço es, la part de mobiliari i decorat, amb algún comentari que ens faci més frapant el contrast entre les coses que fins ara s'han fet per pura rutina i les que poden fer-se.

No podrem defugir de fer una mena de quadret trist, de la multitud de cases humils més o menys endreçades que, amb son ambient ombrívol, completen les habitacions abans descrites en sa estructura fixa.

Potser havem fet una descripció molt crua de la part arquitectònica, per contrastar més la realitat de ço que és equivocat amb ço que ja està bé; i caldrà que tornem a carregar la nota en parlar de com s'amoblen les cases, tenint en compte que el mal creix més com més pretenciosa s'ha volgut vestir la llar dels nostres amors.

Suara reconstruirem un pis amoblat segons els tipus de trastos que es veuen a les botigues dedicades a l'article modest.

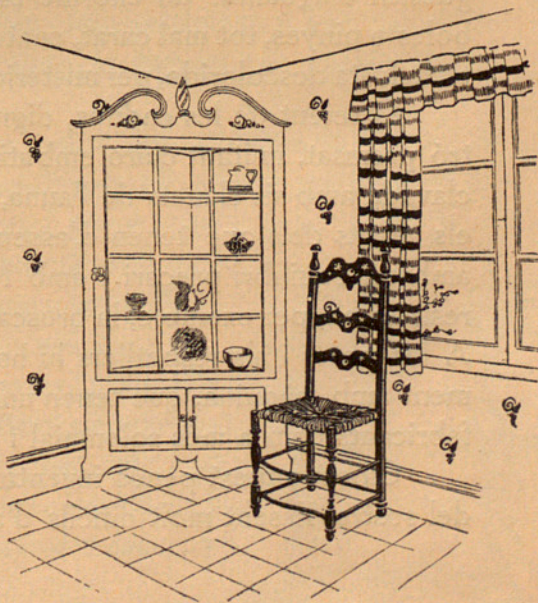
Els obrers no tenen en llurs cases ni tant sols ço que descriurem, al contrari i ben desgraciadament, si preniem com a patró les llars tal com ells les tenen, no hi hauria medi possible de comparació amb el que tindrien d'ésser; és a dir, que no hi trobaríem res aprofitable.

Ens situarem en un pis en que sigui possible veure-hi una llar de família que hagi fet esforços per rodejar-se de qualche comoditat, de quelcom endreçat i que per no tenir altres orientacions ni educació vers les belles coses, ha comprat son amoblament a les botigues abans dites.

Som al rebedor: ja hi sabem, amb posat i amb embalum excessius, el penja-robes, que acull també paraigües i ombrel·les, a voltes té un mirall al mig, altres vegades al peu porta un lloc per una planta, que s'avingui a viure en l'eterna grisor pròpia de l'indret. Aquest moble és de línies cargolades, i de moltes menes de materials, els penjadors s'enrefilen com les branques d'una parra i al cim hi ha coronaments torturats, que volen conciliar l'economia amb la complicació.

La sala de rebre fa angúnia, perquè revela a qui sap llegir en ella que no és verdaderament *sentida* per ningú de la casa, un desori de mobles mal avinguts: taula bombada amb sobre de marbre, que fa de peu a un mirall i porta un calaix difícil d'estirar, on mai s'ha guardat res; a sota, potser, un coixí en que ningú s'apoiarà ni s'asseurà, o bé un gosset de guix que vol suggerir la gràcia d'una porcelana, o bé encara, una grossa nina d'exagerat realisme; un seient de roba que vol semblar domàs i més enllà un sofà i uns reconers amb *labors*; el conjunt sembla un recambró de mals endressos, això sí, excessivament endressats, polits i vigilats. Són tan pocs els que poden posseir els mobles que hi caldrien en una habitació d'aquesta mena!

Al dormitori, que tants matrimonis novells voldrien poetitzar com a últim refugi d'un idil·li que s'esmuny difícilment entre les realitats grol·leres de la vida, com un lloc sant on veuran la primera llum els fruits de l'amor, n'hi cap ben poca de poesia: un llit de noguera esblaimada, la calaixera amb les fulloles mal encolades i dues cadires d'aquelles que en diuen de Viena, composen tot el moblatge, banal sempre, encara que algunes voltes s'hagi volgut enriquir amb caients de modernisme mal sentit. Tremoleu si al capsal hi ha un tapís pintat o si el cobrellit vol ésser

sumptuós a força d'aplicacions i de randes, conseguint sols fer-ho tot més desentonat.

El saló, entrat a les costums, però mancat d'arrels i de tradició nostres i l'indispensable cambra de dormir, completen, amb el menjador, les tres habitacions importants d'una llar, les que li donen fisonomia, perquè ofereixen ocasions a la personalitat del cap de casa o de la companyona de la seva vida, per a revelar-se en els mil petits detalls de l'arranjament.

Per ser generalment on se fan estades més llargues, el menjador, sobretot, convida a buscar caires que, degudament embellits i decorats dins de l'estil escaient a la posició de l'interessat, podrien ser carícies pels ulls, però manquen els exemples, les fonts d'inspiració i en canvi la vulgaritat barroera és fàcil, la costum degrada les pensades més fines i fa caure en l'indefinida repetició. L'ideal d'infinat de famílies ha estat posseir un *buffet* monumental, d'aquells de portes plafonades amb fullola diagonal, de columnes estriades que tenen una tendència desastrosa a despendre's de les motlures en què aparenten apoiar-se o que semblen suportar. A sobre hi ha tres prestatges en degradació, apuntalats amb columnes com a baldufes i amb una abundor de cartel·les, i coronats per flors de gran relleu, que no acaben d'ésser realistes ni decoratives. I com a material, altra vegada la noguera, o la imitació de noguera, amb alguna canal negra, d'un aspecte tan foraster, tan poc atraient!

Igual pesantor a la taula, de potes incommensurables, com si tinguessin d'aguantar un enorme tabernacle, que juguen amb balustrets i boles o pinyes, tot mal carat, cantellut, sense inspiració pràctica i de la mateixa fusta descolorida, per misteriosa malaltia, que hem vist al llit i al *buffet*.

El seient de les cadires, digne parió de tanta artificialitat, és de cartró premsat, imitant cuir embutit a mà; aquesta placa incongruent està clavada amb sis clauets de llauna, de la mena més indicada per a estripar els vestits dels que tenen d'asseure's-hi. Tota la cadira és esprimatxada, amb un equilibri precari i amb les connexions tan mal segures, que poc resisteixen, per exemple, la brusca espontaneïtat dels moviments infantils. A les potes i als respatl·lers hi ha rastres ornamentals obtinguts generalment amb màquina, que tenen un esbravat regust gòtic, estil preferit pels fabricants com a més solemni i *senyor*.

Cloem aquest penós inventari catalogant el llum de llautó que penja del sostre. Essent molt difícils d'assimilar als estils de consuetud aquests

elements moderns d'il·luminació que es diuen electricitat i gas, la prudència més elemental aconsellaria simplicitat quasi esquemàtica, ornaments sobris, línies geomètriques; mes ni els que inventen aquests artefactes ni el públic a qui els destinen han sofert mai ni la més mínima suggestió artística, ni el més petit intent d'educació del gust i per això a la làmpara triomfarà una volta més l'obsessió del luxe i serà complicada, per exemple, una serp despenjant-se del sostre, aguantarà una mitja bola d'opalina, o unes branques cargolades de certa planta inconeguda dels botànics, donaran entre el fullatge de metall estampat, una fruita de vidre, més o menys esfèrica, on hi farà niu el llumet esblaimat.

Fins aquí l'art aplicat. L'art pur, el gran art, té també representació en aquesta llar típica: uns quadres a l'oli, — un oli tan magre, que ho seria massa fins per a un dejuni d'anacoreta, — representant pàl·lides marines, evoquen l'infinit dels horitzons, i al mateix temps, l'obligació dels pagaments setmanals, doncs aquestes precioses pintures han sigut adquirides *a plaços* a la porta d'un mercat.

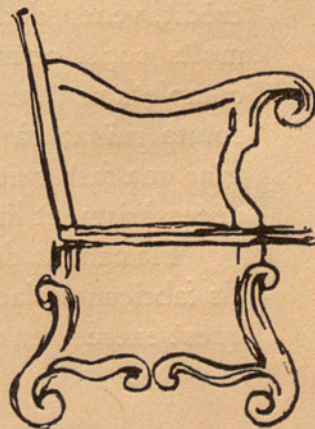
Veu's aquí descrita la tan corrent habitació de la classe modesta de la nostra terra, i amb poques variants, la de gent no tan modesta i que compta, sinó amb més cultura artística, amb més recursos pecuniaris.

* * *

Potser al fer aquesta descripció hem deixat anar una mica la ironia, i no és pas que volguem fer responsable individualment a cap estadant dels aludits, ni que veiem més grollera la família que amb aquest ambient domèstic s'accontenta.

Les escoles en què s'han criat de petits, les societats en què s'han aplegat de fadrins per a cercar-hi un esbarjo, els edificis oficials, en sa immensa majoria, que han tingut de petjar per a exercitar algunes de llurs funcions de ciutadà, tot està tacat pel mateix mal gust, que ja degenera en incivilitat.

I endinsant-nos encara més en l'estudi de la psicologia col·lectiva, tal com ens la suggereix l'ús i l'abús de la *pacotilla*, de la falsificació industrial en gran escala, del *gat-per-llebra* acceptat universalment, amb l'esperança de decebre, potser en primer lloc amb el delit d'enganyar-se els mateixos interessats; escorco-

llant la mentalitat de la gran massa, la trobarem invadida per la *febre del luxe*. La mitja de seda, la sabata de xarol, les randes i els brodats, els vestits llampants, de materials costosos, com la gasa i el domàs, el vellut i la pell, i encara més, renovats a cada temporada, són corrents entre menestrals i fins els més pobres fan esforços inaudits per a habillar-se com els *senyors*, no reparant en quins seran els medis que els proporcionaran aquest luxe extern, lligat, per als que verdaderament poden gaster-lo, amb tot l'ordenament de la vida, amb l'economia domèstica, amb les relacions socials i fins amb les costums d'higiene, i tant no reparen en els medis certs sectors d'aquests que l'afany de luxe emmalalteix, que no s'hi miren en comprometre llur honra, abans que privar-se de semblar el que no són.

A fi d'acontentar aquesta clientela especial, la més nombrosa i extesa, els fabricants s'enginyen per a produir articles barats, que superficialment s'assemblin als de luxe verdader, al menys al moment de la venda.

I de la mateixa manera que es poden oferir mitges de seda a preus pels que segurament no es trobaria en troca la seda que entra en un parell, de la mateixa manera que es llencen al mercat capells i calçats, camises i corbates d'una apariència estupenda i a una tarifa assequible als més modestos obrers, també es fan mobles amb motllo, cadires, taules i llits de remesa, *més barats que a la fàbrica*, com assegura la fórmula corrent, i si l'estil Lluís XVI, o el gòtic alemany, o el renaixement de Castella, que enlluernen als nuvis adelerats, són encara massa cars per a llurs migrats recursos, es trobarà manera d'endogalar-los per anys amb un contracte repicat, que els permeti emportar-se tot seguit la cobejada mercaderia i anar-la pagant *a plaços*. L'interès del diner esmerçat, l'assegurança contra el risc, les despeses de personal i d'organització que suposa aquest crèdit, venen deduïts del material i dels jornals, i així no és estrany que molts cops, abans d'haver-los acabat de pagar, abans de que siguin completament seus, el jove matrimoni ja vegi els mobles en la més absoluta ruïna; càstig dolorós de l'equivocada orientació que els ha fet triar una fastuositat que no els correspon ni està a l'abast d'uns ingressos necessàriament limitats.

I la cadena de l'influència que té la ineducació dels compradors sobre els fabricants s'acaba de reblar amb la influència que els productes d'aquest exerceixen sobre el públic. És un cicle tancat, que no es pot rompre

sinó influint a l'hora en tots els seus elements. Poc s'en treuria d'oferir a la gent mobiliaris sobris, que tinguessin per principal ornament l'harmonia de llur estructura i fets amb materials francaments presentats, si els compradors sistemàticament els havien de rebutjar. La tasca, doncs, és en primer lloc educadora, repetim-ho una vegada més.

Del moble, que està a l'abast del major nombre, es passaria per una evolució natural, a la llar, que també ha de despullar-se de tot allò que no li calgui per a l'objecte a què es destina. Eliminem de les habitacions el saló innecessari, de les ornamentacions les motllures supèrflues, els guixos pesants, de gust dolent i foraster quasi sense excepció.

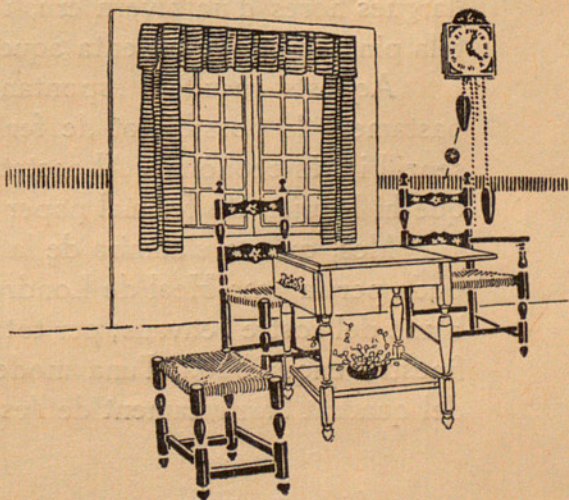
De la llar a l'edifici tampoc serà difícil el pas. A la casa modesta també han d'ésser modestos els materials, senzilles les línies constructives, l'ornamentació simplificada, rialleres les coloracions i tot fet amb materials sincerament exhibits, que així donaran la sensació de durada escaient al casal en què una generació ha de succeir a l'altra, en què les vides han d'eixir a la llum i s'hi han d'apagar.

La casa ideal, encara que sigui dividida per a hostatjar moltes famílies, *ha d'ésser, pot ésser*, com una caixa harmònica, de sonoritats suaus, en que cap estridència rompi el plaer de la contemplació, d'una contemplació que s'ha de repetir un dia darrera l'altra; ha de tenir aquell encís, a tothom assolible, de l'atmetller florit sobre el camp ben conreat, orgull modest del pagès que hi esmerça els seus esforços.

Com a mot final, com a corolari dels ensenyaments dels altres i de les observacions pròpies, diguem que la màxima bellesa radica en la màxima senzillesa i sobre aital base fàcilment ens trobarem el problema de la llar humil resolt estèticament i econòmicament.

* * *

D'aquesta senzillesa en trobarem bells exemples arreu del món, no molts en nombre, certament, mes prou significatius, en tots els casos, de que el problema té precedents interessants i de que en molts països ha

preocupat seriosament, donant lloc a assaigs que els nostres decoradors estan obligats a conèixer per l'orientació de llurs clients.

Per arribar a fer d'una habitació qualsevol una cambra plena d'intimitat, digna de temptar el pinzell d'un artista, cal potser la inversió de quantioses sumes?

Certament no: heu's-en aquí un bell exemple en la caseta d'Holanda (làmina I) en que reunides en una sola habitació s'hi troben la cuineta, a l'esquerra, decorada amb un farvalanet de colors que harmonitza amb la vaixel·la escampada per les parets, en prestatges senzillíssims, constituint una ornamentació escaient, graciosa a l'ensem que útil. Tot està disposat amb tant d'espontaneïtat damunt les blanques superfícies, amb un instint tan segur de l'efecte aconseguit, que fins quan improvisa un rebost amb quatre barrilets, que deuen guardar fruites seques d'us diari o les llegums del brou, arriba a una nota simpàtica de volums i de colors, tot estalviant la ocupació del lloc per un moble que seria fàcil de fer malbé i que potser resultaria ridícul. Quatre drapets senzillíssims donen la nota de condícia que les dones de casa cerquen tant. Dient que aquesta fotografia és treta a una casa de pescadors no ens caldrà ponderar l'economia que representa.

Altre interior holandès hi ha a la mateixa làmina, interior repetidament reproduït a les revistes i tractats de decoració. En ell hi trobem un reconet d'envejable intimitat, que ha de seduir les persones de gust refinat: una grollera viga de fusta, sense esculptures ni colors, un prestatge damunt amb uns quants pots de terrissa vulgar, de tant senzilla que és, i un fons de rajols, formen la cova on una llar de foc vos convida a seure a son entorn; allà la família es sent més aixoplugada, més íntima, en les llargues hores d'un hivern cru, i a l'ensem hi troba com una immensa tela pintada que ornamenta aquell redós.

Aquests resultats espontanis de l'inspiració popular demostren a bastament la possibilitat de fer quelcom a casa nostra dins l'estil més senzill i més econòmic. Al costat d'aquestes fruites espontànies, sembla que hi haurien de fer mal paper els esforços d'inventiva dels tècnics.

Mes, qui no s'admira de la màxima senzillesa de l'habitació concebuda per la casa Heal de Londres? Les vigues de fusta destacant-se del blanc del sostre i envans; per tota ornamentació de les parets, una ampla finestra enquadrada d'una modesta *cretona*; sols distreu la monotonia del quadrat l'arrancament de l'escala. Els mobles, de fusta blanca, ni tan

sols tenen una nansa de metall, puix els autors han acceptat sense por la modesta i pràctica *balda* de fusta.

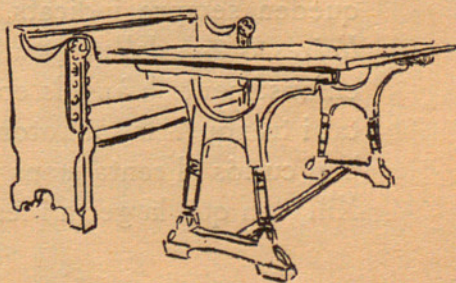
La vaixella, com als altres interiors, és un motiu ornamental insubstituïble, el senzillíssim *buffet* guarnit amb plats i taces de colors que són la seva gràcia, està a l'abast de totes les fortunes, i si la mestressa és dona espiritual i amiga de la bellesa de sa casa, amb dos drapets de vora foradada i quatre flors en un pot, sadollarà de benestar aquell ambient tranquil i rialler, que no amaga res, que no's disfressa, perquè no li cal, perquè son ritme estètic neix de la veritat de sa encisera estructura, precisament perquè els materials són ben modestos i són mostrats en son estat natural.

Vegi's, tot passant els ulls per aquestes fotografies, com tant a Holanda, com a Anglaterra, com als Estats Units d'Amèrica, tenen un tipus de cadira de boga molt semblant al nostre i sembla que una certa corrent de simpatia envers aquest material el fa acceptar a pler en tots els interiors en que una mà distingida ha sapigut col·locar amb espontània sabiesa les coses necessàries a la vida per arribar a embellir la llar humana elevant-la a les altes regions de l'art.

Catalunya té una tradició molt més interessant en el rengló modest, en el ram auster, que no pas en el luxe i la riquesa: la Masia és un patró, un tipus de casa, que reflexa meravellosament nostra fisonomia ètnica, els tarannàs socials, dignes del més acurat estudi; nostres avant-passats — desde els temps de l'edat mitjana que ens han llegat suficients deixalles per reconstruir-ne casi completament la vida, — es veu que sentien molt justament ço que calia a la casa, amb les costums familiars, amb els hàbits de treball, així hi trobem l'emblanquinat com a forma general d'ornament de parets, i la noguera com a fusta emprada pels mobles que en són el complement.

Pot imaginar-se una Masia sense la gran llar de foc? sense aquell caliu material, que sembla evocar el caliu de l'avinença i de l'afecte que s'escauen a les famílies.

Aquella gran campana que s'exten «com les ales d'una lloca per aixoplugar els pollets», és el motiu que s'emporta tot l'interès de la casa i podria ésser en la majoria dels casos el tema central de la decoració dels projectes que ara s'inventin de bell nou.

El foc, element indispensable per la vida de l'home, que certes races adoren, té a la Masia catalana un lloc de predilecció, una mena d'ara per un culte senzill, de simpàtica solemnitat.

Penjada dels escalamàstecs, l'olla va fent el bull, mentre són al treball els homes, el gat vigila allà prop, mirant-se les flames com si volgués llegir en els signes bellugadissos que fan; en els dies freds i en les vetlles llargues de l'hivern la família s'hi acobla, encisant-se també amb el colorejat moviment de les flames, amb l'espurneig dels tions, amb els tons apagats de la cendra; tot plegat desperta els records, atia els raonaments, fa volar la fantasia, suscita conversacions, distreu de les cabories del dia; el pare afegeix un tionet entre xerrada i tragueta i els joves es senten més agermanats, es captenen més del que és la vida domèstica, l'amor i la pau entre pares i germans.

Cal doncs que, en la mida aconsellada per les costums de la família d'ara, no es deixi de banda aquest utilíssim recurs.

La simpatia que tenen els interiors de nostres cases rurals, radica justament en la simplicitat i en el valor estètic de sos elements i vegi's, com exemple característic, l'escala de la làmina IX, vorejada per una barana d'envà, completament llisa i sense obertures, que, mercès a l'ampla corva de la volta catalana en que s'apoya, resulta tan o més formosa que les historiades baranes de ferrets cargolats que tan sovint s'apliquen a les casetes de la mena de la que comentem.

Llàstima que els mobles que anaven amb aquest interior, per sa fragilitat, hagin sigut destruïts o transformats, perquè amb ells segurament s'acabaria de fer palesa la llògica de l'estil senzill que tant ens interessa, i ens permetria un estudi acabat, com el que es pot fer de la estructura arquitectònica, que per la solidesa i ferm lligament dels elements constructius, passen d'una generació a l'altra casi en tota sa integritat.

A les masies, no obstant, si han desaparegut tots els mobles, hi ha detalls intermedis entre l'edifici i el mobiliari que subsisteixen o al menys queden sempre indicats, aquest és el cas de certs reconers, o de les *lleixes* o *escudellers* per la vaixella, i d'altres prestatges que aprofitant enfonsaments o ànguls entrants, d'altra manera perduts, serveixen l'utilitat i trenquen la monotonia de les quatre parets llises. N'és un exemple ben curiós el renta-mans o *tinell* de câ'n Cabanyes, d'Argentona (làmina XIII), en que la gerra i les rajoles policromades, guarnint amb tanta na-

turalitat un indret d'us molt corrent, porten aparellat un sentiment d'art ornamental digne de tots els respectes.

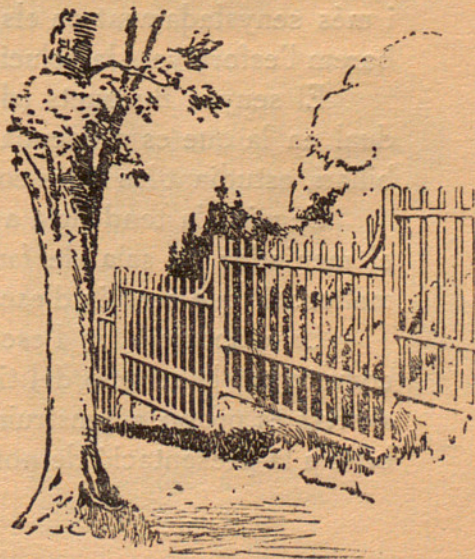
L'equivalent d'aquests prestatges que estalvien mobles el trobarem a voltes a les campanes de l'escalfa-panxes, i a voltes, com una cornisa a l'abast de la mà, fent el tom de la cambra, servint per a exhibir l'ingènua ceràmica ben neta i sencera, que així pren un aire solemniat, i amb els seus colors frescos i llampants trenca agraçosament la cruesa de la paret llisa, generalment emblanquinada.

Amb aquest sistema de que l'obra permanent i sòlida estalvi el moble car i trencadís, pocs n'hi caben d'aquests al tipus de construcció senzilla que és la Masia catalana: per la vida de dia, amb un banc, una taula i les cadires en té prou i per la vida de nit sols li cal el llit, la caixa en que es guarda la roba, o bé un armari, que pot ésser endinsat al gruix d'una paret, tancant-lo amb unes portes de noguera plafonada amb senzills quadrats.

Totes aquestes dades confirmen un cop més la nostra tesi de com va lligat el mobiliari i l'ornamentació amb l'estructura i també la nostra creença de que el moble senzill sols se pot fer artístic amb la naturalitat, sense amagar ni la mena de material ni el lligament de sos distints elements entre ells.

També s'en dedueix que els distints aspectes del problema s'han d'investir a l'hora. No es pot deixar un aspecte enlaire, per exemple, l'estructura permanent antiga, i resoldre l'altre, el més fàcil, que és el dels mobles o ormeigs.

No cal gaire esforç d'imaginació per concebre l'efecte que farien els mobles rudimentaris d'una masia dins un pis de l'aixample de Barcelona, dins una d'aquestes habitacions amb sostre de guixos barroers, amb escocciats de lliris i fullaraca, amb les parets revestides de paper pintat, i les portes de vidre *mussolina*, amb els paviments de rajols virolats, que imiten mosaic, o alfombra, o bé marbres de colors, doncs la qüestió sempre és *imitar alguna cosa*, sense veure que tant d'imitació a la fi degenera en un seguit de verdaderes falsificacions.

El contrast seria deplorable entre la total artificialitat o simulació de l'ambient i la franca pobresa, la confessada elemental estructura d'aquella taula, apuntalada amb quatre barrots inclinats, que es lliguen per travessers en x, de les cadires de boga, del banc fet amb una post per seient, altra per respatller i quatre potes per sustentar-lo. Aquesta bellesa rudimentària, tan escaienta a la simplicitat de l'ambient, no's pot traslladar sense més ni més a un pis ciutadà dels corrents.

Si no fos prou per desaconsellar-ho la disparitat de materials, l'antinòmia dels criteris en que s'inspira una i altra cosa, caldria pensar en les dimensions, obligatòriament encongides i mesquines a ciutat, mentre l'esbarjo amb prou feines té cap limitació a la casa camperola, influint aquesta latitud en tot el que a ella va destinat.

Això mateix s'ha de tenir molt en compte en tots els treballs per crear un patró de vivenda ciutadana, l'espai, que en molts cops pot resultar un gran recurs estètic, es maneja a les masies amb una llibertat casi absoluta, un metre més de fondaria no ve d'aquí, no suposa, com a Barcelona, la despesa de tants per tants pams pagats a preu fort, per això la parsimònia més estricta ha d'ésser la norma de constructors i decoradors, com ho ha sigut per a nosaltres quan hem tractat de fallar el concurs entre socis del FOMENT DE LES ARTS DECORATIVES, quals resultats constitueixen l'aportació més important al present llibret.

* * *

En tots els treballs que es presentaren a dit concurs del FOMENT i més senyaladament en els triats pel jurat, que aquí reproduïm, hi trobarem l'esforç vers la solució d'un o altre problema.

El senyor Busquets (don Eusebi) ens dóna un tipus de casa individual en la que es preocupa de la solució arquitectònica i crea tot un mobiliari, estudiant les línies constructives per arribar a la màxima economia.

Seguint la tendència a la supressió d'habitacions inútils, converteix el menjador en sala de família, posant-hi un moble com el *cantarano* mallorquí, que serveix d'escriptori i de llibreria.

La disposició de l'escala en aquest projecte s'ha tingut molt en compte per la creació del tipus de casa que el FOMENT DE LES ARTS DECORATIVES es proposa construir per als seus socis, model que ha servit de base a la presentació de nostra entitat al concurs de l'Exposició.

Dels projectes del senyor Panyella mereixen ésser senyalats: una cambra dormitori molt riallera i un menjador d'entonacions blaves, de molt bon gust, però una mica massa luxós.

El senyor Fàbregas, concursant ja esmentat al parlar de l'arquitectura, ha fet un treball acuradíssim, resolent una planta amb la total supressió del corredor i obtenint una habitació de família molt encertada i agradable, que constitueix una verdadera troballa.

Segueix als esmentats un copiosíssim treball dels senyors Bonet, arquitecte, i Badrinas, decorador, enamorats com nosaltres de la masia catalana. La llar, la cuina, l'escala, són els elements ornamentals que manegen amb encert; l'habitació única d'usos múltiples queda una vegada més proclamada com a gran solució de la casa petita, no dubtem que les persones que ens honorin llegint i comentant, anotant i estudiant aquest llibret, trobaran en el treball de dits senyors una font d'inspiració com ells s'han proposat, que honorarà l'estil o caràcter de nostra terra.

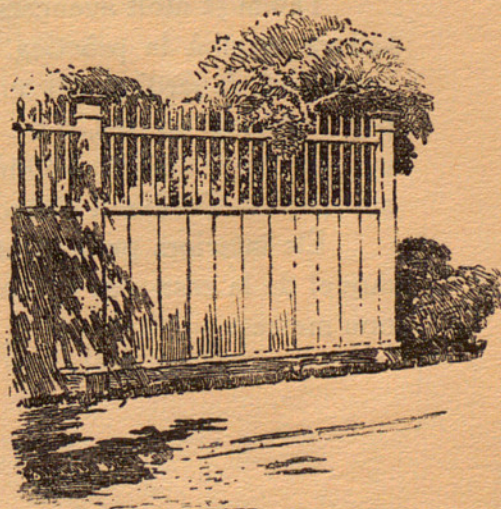
Els projectes d'En Joan Salvà reunien, a juí nostre, totes les bones condicions i atractius per fer un tipus d'habitació adaptable tant a una casa de ciutat com a una forana, la senzillesa del mobiliari i son innegable atractiu, la condició d'ésser de poc preu i d'un aire escaient, fins senyorivol, han fet decidir-nos a favor d'ells i ens han inclinat a portar a la pràctica l'execució del decorat i mobiliari del que per a nosaltres serà patró del tipus de casa humil.

La cambra dormitori resol un dels problemes més dificultosos, que es l'armari i les dugues taules de nit.

Aquests dos mobles, sempre costosos, i fins en certa manera antipàtics, queden suprimits, i resolta la seva utilitat, per dos jocs de vidrieres que formen una mena d'arcova, aprofitant, per medi d'uns petits armariets introduïts dintre dels grans, l'espai necessari pels atuells del costat del llit.

Queda, doncs, reduït el mobiliari d'aquesta cambra a un llit, dos cadires i un pentinador.

Aquesta reducció i la simplicitat del conjunt, ens permeten ja oferir, sinó la solució total del problema, al menys un gran pas endavant per acostar-nos-hi,

no essent ja tan difícil encertar un model que satisfaci els anhels d'economia i de bellesa.

Un estudi acurat dels distints projectes que presentem i el coeficient d'originalitat que puga portar-hi cada u, prometen als altres decoradors que vulguin dedicar-se a l'especialitat que és objectiu de nostre llibre una variació infinita de combinacions, malgrat ésser tan limitats en nombre i en qualitat els elements que han d'integrar-les.

Pensin, els inspirats per la bona voluntat, com fora utilíssim el tornar una i mil voltes sobre la qüestió, doncs essent una de les necessitats primordials la propaganda, el que cal és la continuïtat d'aquesta tasca. Perquè sigui verdaderament eficaç l'esforç fet fins al present, convindria que les institucions públiques establissin ensenyaments que encairilin vers aquesta finalitat, a l'escola explicant a les noies, a les dones de demà, com se para i orna una llar amb gust i amb poques despeses, també cal, als aprenentatges de treball, posar com a tema la tècnica de les coses modestes i de bon gust.

Per respondre a aquest desig de continuïtat, caldria un cos consultiu (potser per l'estil del Servei de Conservació de Monuments de la Mancomunitat) al qual de manera permanent es pogués recórrer en demanda d'orientacions quan es desitgés aixecar o decorar habitacions de poc preu. Per altra banda, el FOMENT DE LES ARTS DECORATIVES, a l'organitzar-se per la construcció de vivendes destinades als socis, com és el propòsit, nascut de l'estudi del seu concurs, podria també anar a crear una secció d'especialistes de la construcció i embelliment de la llar humil, que en altre sector continués i completés un dia, — i mentrestant preparés, — la tasca del cos consultiu evocat.

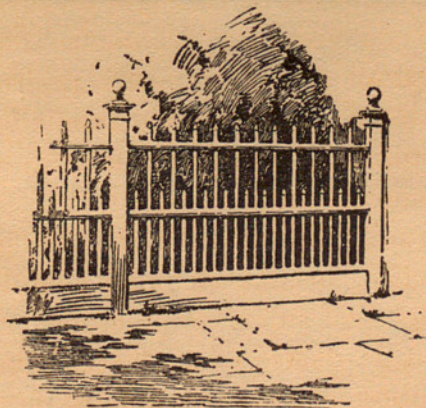
Tenim ja molt avançats els treballs i, si a Déu plau, a la tasca orientadora seguirà la pràctica, bastint un nucli complet de petites cases rodejades de jardins, del qual adjuntem un model; en aquest nucli, agrupades de tres en tres, o de quatre en quatre les habitacions, formen com un sol cos d'edifici, obtenint-se així conjunts de més grandària i més apropiats a l'ambient ciutadà, hostil a les petiteses.

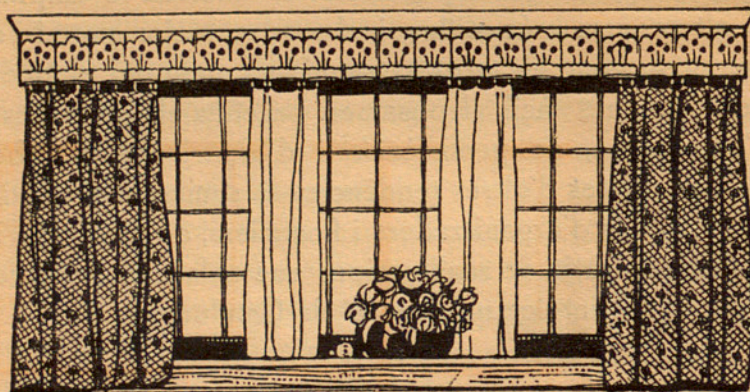
Els interiors presentats a concurs han sigut estructurats segons el model de la casa més petita, amb un cos d'edifici que fa en total sis per nou metres.

*
* *

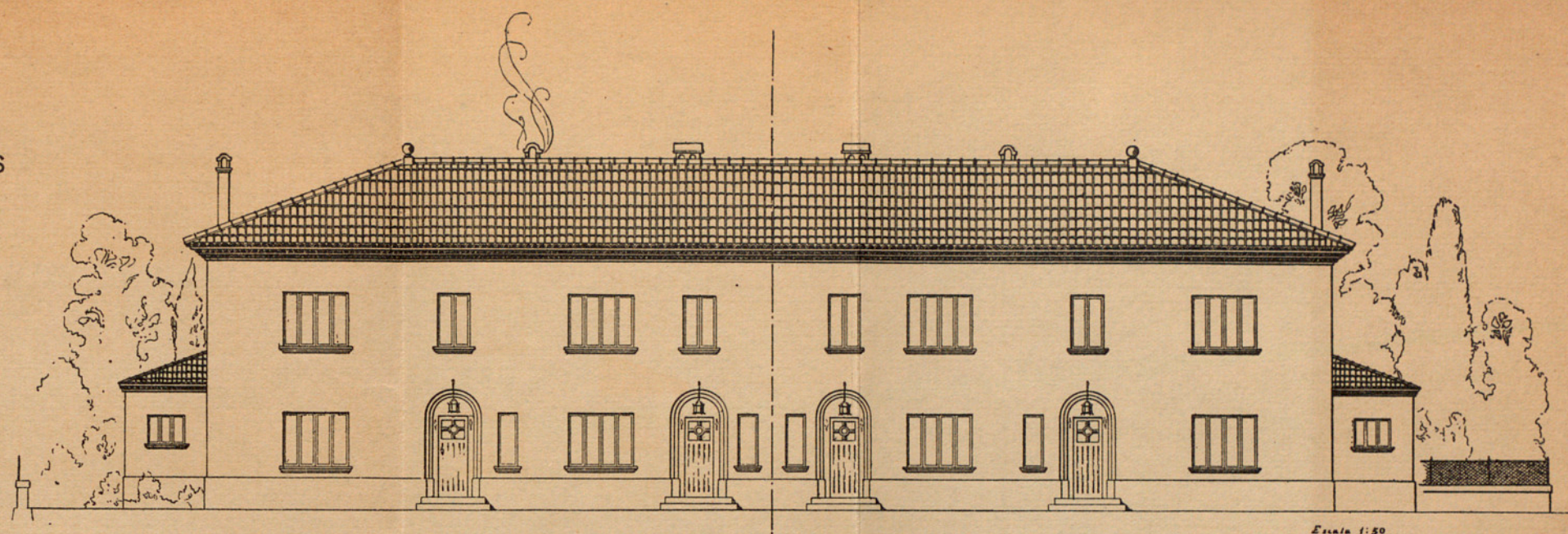
En aquest punt donem per finida la nostra aportació, modestíssima, però amarada de bona voluntat. Observacions sobre el què s'ha fet, orientacions per l'esdevenidor, això és tot el que ha pogut fer el FOMENT DE LES ARTS DECORATIVES de Barcelona per ajudar a enfocar, per plantejar amb claretat i per resoldre, sols sigui parcialment, un problema importantíssim que afecta a la cultura general, que pot influir d'una manera considerable en el viure de les generacions venidores i que sols mereix les simpaties i l'ajut de tothom.

Desitjaríem que la tasca per nosaltres iniciada la amplifiquessin i enriquessin altres, com més millor, i el nostre major premi seria veure com ens superen, com els nostres seguidors milloren el que nosaltres hem fet, com fan més fàcil el posar en pràctica els projectes — tot és qüestio d'entusiasme, de persistència i d'esperit de col·laboració, — desitjaríem que artistes d'altres tendències es sumessin al moviment, que despertessin l'impuls d'organitzadors i financers, de filàntrops i d'edils a fi de conseguir una sèrie de realitzacions que enlairarien el nivell sanitari i estètic, tant com l'intel·lectual i moral de Catalunya.

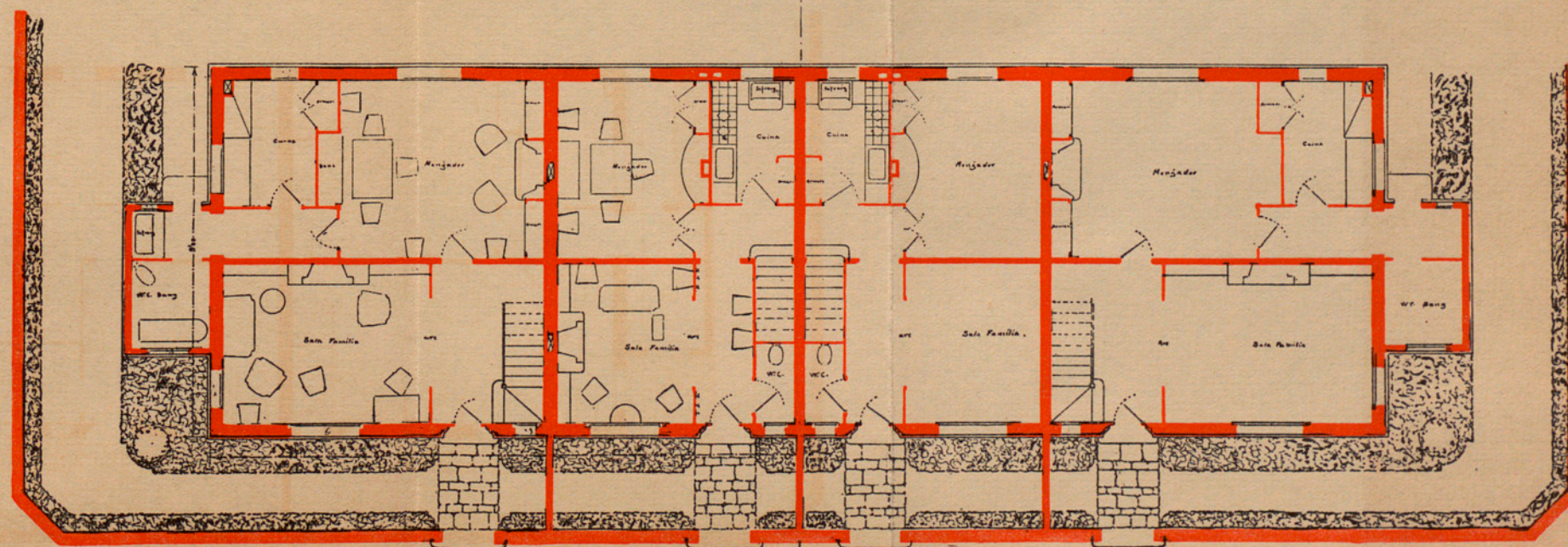
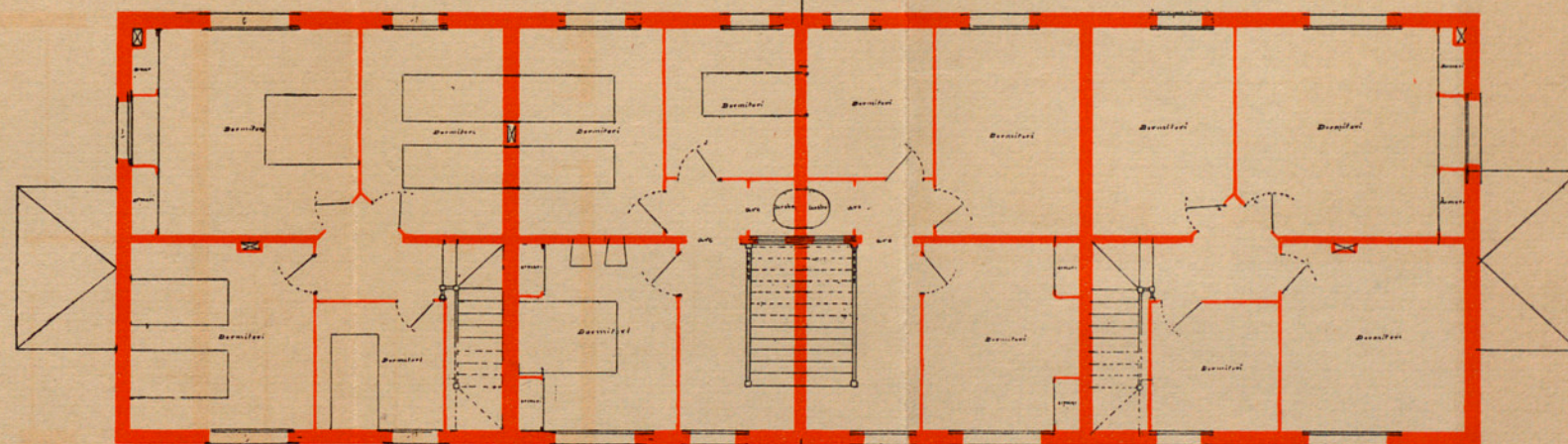

FOMENT DE LES
ARTS DECORATIVES
BARCELONA

Escala 1:50

Alçada i plantes
del grup de cases
en projecte
destinades als socis

EXCLUIDO DE PRÉSTAMO

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA
DE BARCELONA

BIBLIOTECA *Res. Nar.*

197

REG. *42542*

SIG. *728.1 Fdm*

